

Starten met een CSA

Wegwijs in de administratieve verplichtingen

Community Supported Agriculture

(GEMEENSCHAPSLANDBOUW)

Colofon

Uitgave

De deputatie van de provincieraad van Limburg, Herman Reynders, gouverneur-voorzitter; Inge Moors, Bert Lambrechts, Igor Philtjens, Tom Vandeput, gedeputeerden en Lilliane Vansummeren, provinciegriffier wd.

Verantwoordelijke uitgever

Bruno Bamps, directeur Afdeling Economie en Internationale Samenwerking, Directie Ruimte, provincie Limburg, Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt

Coördinatie en eindredactie

Wim Tollenaers en Nathalie Princen, Dienst Landbouw en Platteland, provincie Limburg.
Britta Mulleners, kabinet gedeputeerde Inge Moors

Fotografie

Robin Reynders – Informatie en Communicatie, provincie Limburg (cover, pg 4), Danny Vandebecck, Erica Nijs en Souliman Diraa

Grafische vormgeving

Dion Boodts – Informatie en Communicatie, provincie Limburg

Realisatie

Vlaams Agrarisch Centrum

Deze gids werd door het Vlaams Agrarisch Centrum met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld op basis van de meest actuele beschikbare informatie. Deze gids heeft een informatief karakter. Bij discussie is enkel de relevante wetgeving bepalend. U mag deze informatie niet als een persoonlijk, professioneel of juridisch advies of een equivalent daarvan beschouwen. Het Vlaams Agrarisch Centrum en haar opdrachtgever de Provincie Limburg kunnen niet verantwoordelijk worden gesteld voor schade die u zou ondervinden door het gebruik van de informatie die in deze gids is opgenomen.

VOORWOORD

CSA staat voor ‘Community Supported Agriculture’, landbouw gedragen en ondersteund door de lokale gemeenschap of kortweg ‘gemeenschapslandbouw’.

De moderne landbouwproductie vereist in toenemende mate kapitaal. De kapitaalverschaffers eisen een ruimschootse risicodekking in de vorm van volume, afzet en kwaliteitseisen. Het inkomen van de landbouwer is hierbij vaak van ondergeschikt belang. CSA-bedrijven bieden een antwoord door de lokale consumenten/gemeenschap actief te betrekken bij de bedrijfsvoering. Deze unieke vorm van participatie creëert met name kansen voor starters in de landbouw. Bovendien biedt de instroom van andere ondernemers een verfrissende kijk op het landbouwgebeuren.

Een CSA-bedrijf heeft oog voor een duurzame voedselketen: er wordt extra zorg gedragen voor milieu en korte keten. Zoals gezegd staat een eerlijk loon voor de landbouwer voorop. Maar het economisch risico wordt ook beperkt dankzij het systeem van vooruitbetalingen waardoor de productiekosten volledig gedekt zijn. Maar ook het sociale aspect krijgt aandacht. Op een platteland, dat steeds meer verstedelijkt, is er een groeiende vraag naar stadslandbouw. CSA speelt hierop in door stad en platteland, boer en burger op unieke wijze aan elkaar te verbinden.

De land- en tuinbouwer vandaag is een echte ondernemer. Tal van regels op vlak van milieu, vergunningenbeleid, voeding, dierenwelzijn, enzovoort dagen agrarische ondernemer uit. Ook voor CSA-bedrijven gelden deze (administratieve) verplichtingen. Het Vlaams Agrarisch Centrum diende daarom een projectvoorstel in bij provincie Limburg. Het resultaat bent u aan het lezen. Voorliggende gids herleidt de uitgebreide informatie tot een leesbaar geheel met een focus op de noden en behoeften van CSA-bedrijven en de typische Limburgse situatie.

De land- en tuinbouwsector kent vele actuele uitdagingen en moet rekening houden met regelgeving op Europees, federaal en regionaal niveau. Deze gids biedt een up-to-date overzicht van de regelgeving en biedt u praktische informatie. De gids is om die reden enkel digitaal beschikbaar op de website van de provincie Limburg via www.limburg.be/landbouw.

Indien u deze gids raadpleegt, betekent dit dat u plannen heeft voor een (uitbreiding van een) CSA-bedrijf. Ik wens u dan ook veel leesgenot en vooral succes en voldoening. Provincie Limburg investeert graag in CSA, dé ontmoetingsplek voor mens, natuur, landbouw en economie.

Danny Vandebecck,
Coördinator VAC

Inge Moors,
Gedeputeerde van Landbouw en Platteland

Inhoud

1. Een CSA bedrijf starten in de praktijk	7
1.1 Aan welke voorwaarden moet men voldoen om een onderneming te starten?	7
1.2 Welke administratieve formaliteiten moet u in orde brengen? ...	9
2. Een CSA bedrijf registreren bij de landbouw-administratie	13
2.1 Departement voor Landbouw en Visserij (DLV)	13
2.2 Vlaamse Landmaatschappij (VLM).	15
2.3 Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	16
2.4 Diergezondheidszorg Vlaanderen	17
2.5 Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV)	21
2.6 Heb ik een omgevingsvergunning nodig?	25
2.7 Biocide	27
3. Welk bedrijfsvorm past voor een CSA-bedrijf?	31
3.1 Zelfstandige activiteit éénmanszaak (in hoofd- of bijberoep) ...	31
3.2 Vennootschappen	32
4. Een fiscaal stelsel kiezen	37
4.1 Inkomstenbelastingen	37
4.2 BTW.	38
5. De risico's beperken	41
5.1 Sociale zekerheid.	41
6. Genieten van steunmaatregelen	47
6.1 VLIF	47
6.2 Uitbatingsteun	52
7. Ervarings-deskundigen aan het woord	69
Interview met David Daems die in 2012 van start ging met Antaboga te Tessenderlo.	69
Interview met Souliman Diraa, die samen met Lore Callens in 2010 Het Vrije Veld opstartte te Zutendaal.	73
8. Nuttige adressen	77
Bijlage:	
CSA-netwerk vzw	85

1. EEN CSA BEDRIJF STARTEN IN DE PRAKTIJK

1.1 Aan welke voorwaarden moet men voldoen om een onderneming te starten?

1.1.1. Handelingsbekwaamheid

Om te kunnen starten met een CSA-bedrijf moet je meerderjarig zijn. Dat ben je in principe vanaf je achttiende verjaardag. Daarnaast moet je de burgerrechten bezitten.

1.1.2. Nationaliteit

Je moet Belg zijn óf onderdaan van een land van de Europese Unie, Noorwegen, IJsland of Liechtenstein, óf moet je kunnen genieten van één van de uitzonderingen die de wet voorziet. Indien dit niet het geval is, dan moet je in het bezit zijn van een geldige beroepskaart. Om die te verkrijgen, moet je o.a. het economisch nut van je activiteit aantonen.

1.1.3. Kennis bedrijfsbeheer

Je hebt om een onderneming (CSA-bedrijf) geen attest van bedrijfsbeheer meer nodig.

Nochtans is een CSA-bedrijf leiden een complexe onderneming. Zonder achtergrond of landbouwopleiding starten in de landbouw is in de huidige economische context ondenkbaar. Door een startersopleiding te volgen bij een erkend algemeen centrum, verwerf je een basiskennis van de meest essentiële wetgeving en bedrijfsbeheerprincipes. Tijdens die opleiding verwerf je een basiskennis over de landbouwwetgeving, landbouweconomische boekhouding, specifieke administratie, ... Het volgen van een startersopleiding kan afgesloten worden met deelname aan een installatieproef. Na een geslaagde schriftelijke en mondeling proef, krijg je het installatieattest uitgereikt.

De erkende ondernemingsloketten aanvaarden het installatieattest als bewijs van basiskennis van bedrijfsbeheer voor de toekenning van een ondernemingsnummer aan een handels- of ambachtsonderneming. Dit kan belangrijk zijn als je naast je landbouwactiviteiten ook handelsactiviteiten zal uitvoeren. Tevens opent dit rechten tot toegang voor VLIF-steun (zie verder).

De landbouwopleiding is opgesplitst in 4 onderdelen:

- Algemene Starterscursus Landbouw (Type A).
Je leert de vaardigheden als ondernemer en omvat een uitgebreide kennis van wetgeving, nodig om succesvol een eigen landbouwbedrijf op te starten. Deze module duurt minimum 100u.
- Specialisatiecursus landbouw (Type B).
De praktijkgerichte opleiding is aanvullend op type A en is afgestemd op een specifieke sector. Deze module duurt ongeveer 60u.
- Stage.
Tijdens 20 stagedagen van 8 uur op een land- of tuinbouwbedrijf doe je ervaring op en kan je het bedrijfsbeleid ter plaatse observeren. Je mag vrij kiezen op welk bedrijf je de stage doet indien het voorgestelde bedrijf voldoet aan de voorwaarden.
- Installatieattestproeven.
De proeven worden ingericht door de Vlaamse Overheid en worden 2 maal per jaar georganiseerd in iedere Vlaamse provincie. Deelnemen aan dit examen kan enkel via een erkend vormingscentrum en is volledig gratis.

1.2 Welke administratieve formaliteiten moet u in orde brengen?

Als je voldoet aan de voorwaarden om een zaak te beginnen, betekent dit nog niet dat je meteen aan de slag kan. Eerst moet je nog een aantal formaliteiten vervullen. Deze formaliteiten gelden voor starters in hoofd- én bijberoep.

1.2.1. Openen van een zichtrekening

Als zelfstandige moet je een zichtrekening hebben bij een in België gevestigde bank.

1.2.2. Formaliteiten via het Ondernemingsloket

Je bent verplicht het CSA-bedrijf, je onderneming, in te schrijven in de Kruispuntbank van Ondernemingen. Een CSA-bedrijf is inschrijvingsplichtige onderneming. Om je inschrijving in orde te brengen, heeft het ondernemingsloket de volgende gegevens nodig:

- je bankrekeningnummer
- je activiteiten als ondernemer
- je handelsbenaming
- voor een vennootschap: oprichtingsacte en statuten

Je ontvangt van het ondernemingsloket je uniek ondernemingsnummer. Dit nummer bestaat uit tien cijfers. Per vestiging ontvang je eveneens een vestigings- eenheidsnummer. De inschrijving als inschrijvingsplichtige onderneming kost 88,50 EUR.

Wanneer moet het ondernemingsnummer vermeld worden?

Vermeld je ondernemingsnummer bij de contacten met de verschillende (administratieve en rechterlijke) overheden.

Hoe moet het ondernemingsnummer vermeld worden?

Onderneming natuurlijke persoon BTW BE 0123.456.789

Handelsvennootschappen-rechtspersonen

BTW BE 0123.456.789

RPR (vb: Hasselt)

1.2.3. Activeren BTW-hoedanigheid

Nadat je onderneming een ondernemingsnummer gekregen heeft, moet ze in de meeste gevallen eveneens een BTW-hoedanigheid aanvragen. Ook voor deze

formaliteit kan je terecht bij het ondernemingsloket. Op dat moment moet je het BTW-stelsel aangeven waarvoor je opteert: de gewone regeling, maandelijksse aangiftes, het vrijstellingsregime, het forfaitair stelsel, ... (zie verder: fiscaliteit).

1.2.4. Aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds

Als zelfstandige, in hoofd- of bijberoep, moet je ook aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds. Dat fonds int de sociale bijdragen die je moet betalen en zorgt ervoor dat de uitkeringen correct gebeuren. Je aansluiting kan je in één beweging regelen bij je bezoek aan het loket.

1.2.5. Aansluiten bij een ziekenfonds

Om in orde te zijn met je ziekteverzekering, is ook een aansluiting bij een ziekenfonds nodig. Zij geven je een SIS-kaart. Als je reeds aangesloten bent, meld je een wijziging van je statuut.

1.2.6. Extra formaliteiten voor vennootschappen

Wanneer je start met een vennootschap, gelden een aantal extra verplichtingen. Een vennootschap wordt meestal opgericht via een notariële akte. Er moeten dus statuten opgemaakt worden die je neerlegt bij de notaris. Die zorgt voor publicatie van de statuten in het Belgisch Staatsblad. De notaris kan de oprichtingsakte pas opstellen nadat hij een bankattest heeft ontvangen. Dat bankattest geeft aan dat het vereiste oprichtingskapitaal gestort werd. Als je een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid opricht, moet je bovendien een financieel plan opmaken en overmaken aan de notaris. Bij een faillissement binnen de drie jaar na oprichting, kan de rechter het financieel plan opvragen. Als dan blijkt dat je onvoldoende maatschappelijk kapitaal voorzag, kan de beperkte aansprakelijkheid opgeheven worden.

Voor een V.O.F. en een commanditaire vennootschap volstaat een onderhandse akte. Er is dan ook geen financieel plan en bankattest vereist. Je moet in dat geval wel zelf zorgen voor de publicatie van de statuten.

De wet verplicht de vennootschappen bepaalde akten of documenten openbaar te maken bv. de oprichtingsakte, verandering van zetel, benoeming bestuurders, ...

1.2.7. Douane en Accijnzen

Vrijstelling accijnzen op professioneel gebruik van energieproducten

Land- en tuinbouwers hebben recht op accijnsvrijstelling voor professioneel verbruik van energieproducten. Om van de vrijstelling te kunnen genieten, moet je beschikken over een 'Vergunning energieproducten en elektriciteit'.

Accijnzen op drankverpakkingen

Accijnzen zijn indirecte belastingen op het verbruik of gebruik van bepaalde producten vervaardigd in België, of afkomstig uit een lidstaat van de Europese Unie of ingevoerd uit een niet-EU land (een "derde land").

De accijnzen kunnen als verpakkingsheffing belast worden op drankverpakkingen. (vb fruitsap)

De verpakkingsheffing is een belasting die men heft op individuele verpakkingen die dranken bevatten, behalve melk en gearomatiseerde dranken op basis van melk:

- op individuele herbruikbare verpakkingen -> 1,41 euro per hectoliter product
- op individuele, andere dan herbruikbare verpakkingen -> 9,86 euro per hectoliter product

1.2.8. Dienst inschrijvingen voertuigen (G-nummerplaat)

Een kentekenplaat met witte tekens en buitenrand op een rode achtergrond en beginnende met de letter "G" werd ontworpen om landbouw- of bosbouwtrekkers beter zichtbaar te maken (rode kentekenplaat). Deze kentekenplaat wordt toegekend aan een landbouw- of bosbouwtrekker die met vrijgestelde gasolie (rode gasolie) mag rijden. Het gaat dus om een "fiscale kentekenplaat".

Men verstaat onder landbouw- of bosbouwtrekker, elk motorvoertuig op wielen of rupsbanden, met ten minste twee assen en een door de constructie bepaalde maximumsnelheid van niet minder dan 6 km/u, dat voornamelijk voor tractiedoeleinden is bestemd en in het bijzonder is ontworpen voor het trekken, duwen, dragen of in beweging brengen van bepaalde verwisselbare uitrustingsstukken die voor gebruik in de land- of bosbouw zijn bestemd, of voor het trekken van aanhangwagens voor de land- of bosbouw. Hij kan zijn ingericht om een lading te vervoeren voor landbouw- of bosbouwdoeleinden en/of kan met zitplaatsen voor meerijders worden uitgerust.

Vergunning aanvragen

De titularis van de inschrijving moet beschikken over een vergunning van de FOD Financiën houdende een totale vrijstelling van accijnzen om met rode gasolie te rijden.

Deze vergunning wordt toegekend voor de uitoefening van werkzaamheden i.v.m. landbouw, tuinbouw, visteelt en bosbouw.

De aanvrager moet expliciet in het vak X10 van het aanvraagformulier tot inschrijving van een voertuig verklaren dat hij vrijgestelde gasolie wenst te gebruiken en aldus een G-kentekenplaat aanvraagt. Deze verklaring moet ook worden ondertekend.

1.2.10.UBO register

Is het CSA-bedrijf een vennootschap-VZW of een maatschap dan dienen de begunstigen geregistreerd te worden in het UBO-register.

Wat is het UBO-register?

In de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme is in België, net zoals in de andere EU-lidstaten, een UBO-register ingevoerd. Dit is een centrale database die beheerd zal worden door de FOD Financiën waarin informatie over de fysieke personen achter vennootschappen en andere juridische entiteiten (de zogenaamde 'uiteindelijke begunstigen' of 'ultimate beneficial owners' of afgekort UBO) zal worden bijgehouden.

2. EEN CSA BEDRIJF REGISTREREN BIJ DE LANDBOUW- ADMINISTRATIE

2.1 Departement voor Landbouw en Visserij (DLV)

Als landbouwer-tuinder, dus ook als CSA-bedrijf, dien je te beschikken over een landbouwnummer en een exploitatienummer.

Goed om weten: alle identificatiegegevens die je meldt aan de Afdeling Inkomens- steun, worden doorgegeven aan de andere afdelingen van het Departement voor Landbouw en Visserij (Ondernemen en ontwikkelen), aan de Vlaamse Landmaat- schappij (Mestbank en Platteland) en aan de Algemene Directie Statistiek en Eco- nomische Informatie van de Federale Overheidsdienst Economie.

2.1.1 Aanvraag landbouwnummer

Je kan een landbouwnummer aanvragen en je identificeren bij het Departement voor Landbouw en Visserij, Afdeling Inkomenssteun via het formulier 'Identificatie van een landbouwer'.

2.1.2 Aanvraag exploitatienummer

Als je exploitatie nog niet is geïdentificeerd, dan kan je dit doen via het formulier 'Identificatie van een exploitatie'. Per exploitatie moet je één formulier invullen. Ter

bevestiging van je aanvraag ontvang je een identificatiefiche en bijhorende formulieren.

Opgelet. Ben je dus een nieuwe landbouwer én betreft het een nieuwe exploitatie, dan moet je zowel het formulier 'Identificatie van een landbouwer' als het formulier 'Identificatie van een exploitatie' invullen.

2.1.3 De verzamelaanvraag

Jaarlijks moet iedere landbouwer de verzamelaanvraag indienen. De verzamelaanvraag is een registratie van alle percelen die je in gebruik hebt.

Als landbouwer moet u de verzamelaanvraag indienen om:

- percelen en vergroeningselementen aan te geven in het kader van de aanvraag van de basisbetaling en de vergroeningspremie;
- de premie 'Jonge landbouwer' aan te vragen;
- overdrachten van perceelsgebruik te melden;
- alle landbouwpercelen die in Vlaanderen of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in gebruik zijn aan te geven: de landbouwer moet alle landbouwareaal aangeven in zijn verzamelaanvraag. Zowel het subsidiabele (komt in aanmerking om betalingsrechten mee te activeren) als het niet-subsidiabele areaal ;
- aan de aangifteplicht bij de Mestbank te voldoen;
- de uitbetaling voor agromilieuverbintenissen en- beheerovereenkomsten (in het kader van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO III) aan te vragen;
- de percelen waarop beheerovereenkomsten met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) zijn gesloten aan te geven;
- nieuwe verbintenissen en uitbetaling voor de hectaresteen voor de biologische productiemethode aan te gaan;
- percelen voor biocertificering aan te geven;
- gedeeltelijke terugbetaling van de controlekosten voor de biologische productiemethode aan te vragen;
- uitbetaling van de inkomenscompensatie en de onderhoudssubsidie voor bebossing van landbouwgronden aan te vragen;
- de aanplantsubsidie voor boslandbouwsystemen (Agroforestry) van de goedgekeurde inschrijvingen aan te vragen;

2.2 Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

Elke aangifteplichtige moet mestbankaangifte digitaal indienen vóór 16 maart. Of u aangifteplichtig bent is vastgelegd in het Mestdecreet. Je bent vrijgesteld van een mestbankaangifte wanneer je in Vlaanderen een land- of tuinbouwbedrijf uitbaat:

- met een jaarlijkse mestproductie van alle alle dieren samen kleiner dan 300 kg P2O5;
- met een kleinere teeltoppervlakte dan 2 ha, pacht-eigendom-kosteloos gebruik enz.;
- met een groeimedium (substraat, containerveld,potgrond,...)kleiner dan 50 are;
- minder dan 50 are permanent overkapte landbouwgrond;
- minder dan 300 kg fosfaat uit dierlijke mest in opslag.

Als één of meerdere van de bovenstaande situaties op u van toepassing zijn, bent u een aangifteplichtige landbouwer. In dat geval moet u alle landbouwactiviteiten aangeven. Bv. als u meer dan 2 ha landbouwgrond bewerkt en 20 schapen bezit, moet u ook de 20 schapen aangeven, ook al produceren zij op jaarbasis minder dan 300 kg fosfaat. U blijft aangifteplichtig bij de Mestbank zolang u niet gemeld hebt dat u gestopt bent of niet langer voldoet aan de bovenvermelde voorwaarden.

Je kan dan bij de Mestbank vrijstelling van deze aangifteplicht aanvragen.

Indien je niet bent vrijgesteld van aangifte, dan moet je jaarlijks een mestbankaangifte indienen voor half februari. Ook moet je rekening houden met de voorschriften van het Mestdecreet inzake bodemstalen.

Je kan de mestbankaangifte indienen op het Mestbankloket via onderstaande link: <https://eloket.vlm.be/mestbank/Portaal/Home/Aanmelden>

Hier kan je tevens informatie terugvinden in verband met je mesttransporten, de benutte nutriëntemissierechten, de mestbalans, de verplichte staalnames en de bemestingsnormen

Indien u niet voldoet aan één van bovenstaande voorwaarden, kan u een vrijstelling van de aangifteplicht aanvragen. Dit doe je door het formulier hiervoor te downloaden op de site van de VLM, in te vullen en te bezorgen aan de Mestbank in uw provincie. Let op! Je moet nog steeds voldoen aan de andere verplichtingen uit het Mestdecreet, ook al ben je geen aangifteplichtige landbouwer.

CSA met dieren:

Wanneer je CSA meer dan 300 kg P₂O₅ dierlijk mestproductie heeft, moet je CSA beschikken over nutriëntenemissierechten (NER).

De nutriëntenemissierechten worden toegekend aan een 'landbouwer', nl. één of meerdere exploitanten, die elk één of meerdere exploitaties kunnen hebben, en waarbij er geen autonoom beheer is aangetoond van de afzonderlijke leden.

Je krijgt als landbouwer de verantwoordelijkheid om de nutriënten van je bedrijf correct te beheren. Het principe blijft dus hetzelfde: je moet ervoor zorgen dat je voor een bepaald jaar niet méér dierlijke mest produceert dan toegelaten volgens je nutriëntenemissierechten.

De nutriëntenemissierechten worden uitgedrukt in NER-D (D staat voor dieren) en worden berekend door de dieren van de nutriëntenhalte te vermenigvuldigen met een waarde uit de tabel die bij het nieuwe mestdecreet werden gevoegd. Er zijn vier soorten NER-D: NER-DR (runderen), NER-DV (varkens), NER-DP (pluimvee) en NER-DA (andere).

2.3 Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

De aangifte voor de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater:

Aangifte indienen vóór 15 maart.

Je moet als landbouwer, onderneming, instelling, vereniging, ... die onder de heffingsplicht valt, jaarlijks vóór 15 maart een aangifte voor de heffing op de waterverontreiniging en/of de winning van grondwater indienen.

De aangifte dient digitaal te gebeuren via www.heffingen.be.

Heffing op de waterverontreiniging

Bij de berekening van de heffing op de waterverontreiniging wordt een onderscheid gemaakt tussen grootverbruikers en kleinverbruikers.

Grootverbruikers verbruiken minstens 500 m³ leidingwater per jaar en/of beschikken over een eigen waterwinning met een pompcapaciteit van minstens 5 m³ per uur. Ze moeten jaarlijks vóór 15 maart hun aangifte indienen bij de VMM. Onder-

nemingen, verenigingen en instellingen zijn grootverbruikers. Landbouwers horen doorgaans ook thuis in de categorie grootverbruikers, maar kunnen ook kleinverbruikers zijn.

Kleinverbruikers gebruiken minder dan 500 m³ leidingwater per jaar en/of hebben een eigen waterwinning met een pompcapaciteit kleiner dan 5 m³ per uur. Ze moeten geen aangifte indienen bij VMM. Ze moeten enkel eenmalig de ingebruikname van een eigen waterwinning meedelen (www.heffingen.be/formulieren). Kleinverbruikers hebben wel het recht om de toepassing van de grootverbruikersregeling te eisen. Dan moeten ze jaarlijks een aangifte indienen vóór 15 maart.

De aangifte gaat over het voorgaande jaar en omvat onder andere de identificatiegegevens van de heffingsplichtige, de verschillende waterverbruiken, de activiteit en eventueel de productiegegevens en meet- en bemonsteringsgegevens van het geloosde afvalwater.

Heffing op de winning van grondwater

Als landbouwer, onderneming, instelling, vereniging, ... die onder de heffingsplicht valt, moet je jaarlijks vóór 15 maart een aangifte indienen bij de VMM.

De aangifte heeft betrekking op het voorgaande jaar en omvat onder andere de identificatiegegevens van de heffingsplichtige, de activiteit, de verschillende waterputten en de opgepompte hoeveelheden grondwater.

Voor het invullen van de grondwatergegevens in je aangifte kan je gebruik maken van de handleiding en van het bestand 'identificatiegegevens grondwaterputten'.

2.4 Diergezondheidszorg Vlaanderen

CSA bedrijven met dieren dienen geregistreerd te worden bij diergezondheidszorg Vlaanderen.

Wanneer u zich registreert als veehouder, dan ontvangt u een inrichtings-/beslagnummer. Een beslagnummer wordt toegekend per diersoort. Indien u meer dan één diersoort houdt op een inrichting, dan beschikt u over meerdere beslagnummers, namelijk één beslagnummer per diersoort.

Inrichtingsnummer = BE + het vroegere beslagnummer van 8 cijfers.

Beslagnummer = BE + inrichtingsnummer + annex van 4 cijfers (afhankelijk van de diersoort):

- Runderen -0101
- Vleeskalveren -0151
- Varkens - 0201
- Pluimvee -0301
- Loopvogels -0401
- Schapen -0501
- Geiten -0601
- Hertachtigen -0701

2.4.1 Pluimvee

Volgende 10 pluimveesoorten kunnen geregistreerd worden: kippen, kalkoenen, parallelhoenders, eenden, ganzen, kwartels, duiven, fazanten, patrijzen en loopvogels. Voor pluimvee wordt er een opsplitsing gemaakt tussen pluimvee bestemd voor de voedselketen en hobbypluimvee, dat nooit in de voedselketen komt. Van zodra u één dier in de voedselketen brengt, dient u uw beslag in elk geval te laten registreren in Sanitel.

Meer specifiek zijn volgende regels van toepassing voor pluimveebedrijven:

Alle bedrijven die pluimvee houden en/of pluimveeproducten afleveren ten behoeve van de voedselketen laten zich registreren. Dit betreft volgende situaties:

- U houdt pluimvee voor de vleesproductie van zodra u 1 stuk pluimvee in de voedselketen brengt.
- U houdt selectie- of vermeerderingspluimvee (broedei-productie).
- U houdt opfokpluimvee.
- U houdt pluimvee voor de productie van consumptie-eieren en levert op jaarbasis minstens 15.000 eieren rechtstreeks aan de eindconsument. Dit staat gelijk met het houden van 50 legkippen of meer.

Houders van hobbypluimvee, dat wil zeggen pluimvee dat niet in de voedselketen komt, hoeven zich niet te laten registreren, behalve in volgende situaties:

- U houdt meer dan 199 stuks pluimvee (uitgezonderd loopvogels).
- U houdt 4 of meer struisvogels.
- U houdt 6 of meer emoes, nandoes of kasuarissen.
- U wenst (nu en dan) hobbypluimvee te verkopen op markten - ongeacht het aantal dieren dat u houdt.

Om uw beslag te registreren, vult u het registratieformulier op de website van DGZ in. U bezorgt dit formulier aan DGZ. Daarna zal DGZ de 'aanvraag tot toelating voor het houden van dieren' overmaken aan het FAVV. Het FAVV gaat dan na of uw vestiging voldoet aan de toelatingsvoorwaarden die opgelegd zijn om het betreffende pluimvee te houden en zal u binnen de 30 dagen na de aanvraag laten weten of de toelating al dan niet wordt toegekend. Het FAVV kan indien nodig ook een bedrijfsbezoek plannen om de omstandigheden op de vestiging te verifiëren. Zodra het FAVV de toelating heeft toegekend, wordt de registratie in Sanitel afgerond en ontvangt u een beslagfiche van DGZ.

2.4.2 Schapen, geiten en herten

Iedere houder van één of meerdere schapen, geiten of herten, moet zich registreren. Registreren kan via het registratieformulier dat u invult en aan DGZ bezorgt via post, fax of e-mail. DGZ registreert de gegevens in Sanitel. U krijgt dan een beslagnummer toegekend en wordt hierover per brief geïnformeerd.

2.4.3 Varkens

Iedere houder van één of meerdere varkens moet zich registreren (met behulp van het registratieformulier) en dient te voldoen aan de voorwaarden die door het FAVV bepaald worden. Er moet ook een contract met een bedrijfsdierenarts en een plaatsvervanger worden afgesloten. Neem hiervoor contact op met een dierenarts naar keuze die de nodige documenten zal opmaken en overmaken aan het FAVV (standaardovereenkomst).

De aanvraag tot activatie van een beslag wordt door DGZ overgemaakt aan de provinciale controle-eenheid (PCE) van het FAVV. Aanvragen voor varkensbeslagen vallen onder de reglementering van de toelatingen. Dat betekent dat het FAVV na ontvangst van de aanvraag 30 dagen de tijd heeft om advies uit te brengen over de aanvraag en een toelating voor het houden van varkens al dan niet af te leveren. Het FAVV kan de situatie ter plaatse komen controleren. Indien voldaan is aan de sanitaire uitrustingsvoorwaarden voor het houden van varkens, levert het FAVV een toelating af. Wanneer het bedrijf niet voldoet, heeft de varkenshouder 30 dagen de tijd om de nodige aanpassingen te doen en een nieuwe aanvraag in te dienen. Als er ingrijpende veranderingen worden aangebracht aan de sanitaire uitrusting, is de varkenshouder verplicht dit te melden en wordt er al dan niet een toelating afgeleverd.

De sanitaire uitrustingsvoorwaarden die moeten helpen om verspreiding van besmettelijke ziekten te voorkomen, zijn de volgende:

- Beschikken over een verharde, reinigbare laad- en losplaats voor varkens, door de PCE goedgekeurd wat de ligging en inrichting ervan betreft;
- Beschikken over een afzonderlijke plaats voor het bewaren van krenge, door de PCE goedgekeurd wat de ligging en inrichting ervan betreft;
- Beschikken over een omkleedlokaal, afgesloten van de stalruimte en van de woongedeelten en voorzien van een wasbak met stromend water en een bak voor het reinigen en ontsmetten van laarzen;
- Aan de in- en uitgang van dit lokaal moet zich een voetbad gevuld met een ontsmettingsmiddel bevinden;
- Beschikken over een voorraad van een door de PCE toegelaten ontsmettingsmiddel;
- Beschikken over materiaal om voertuigen en krengebewaarplaats te reinigen en ontsmetten.

Uitzondering: Bedrijven met ten hoogste drie varkensplaatsen voor de vetmesting, waar de varkens aangevoerd worden met eigen vervoermiddelen en waar geen varkens of producten worden verkocht of afgevoerd, moeten enkel beschikken over:

- ontsmettingsmiddel;
- materiaal om voertuigen te reinigen en ontsmetten;
- een dekzeil.

Opmerking: er mag geen keukenafval gevoederd worden aan de varkens!

Sanitair attest?

Het sanitair attest werd als document sinds 1995 geproduceerd vanuit Sanitel. Dit attest, zoals het voor de start (maart 2009) van het nieuwe Sanitel werd geproduceerd en afgeleverd, bestaat op vandaag niet meer. Alle gegevens zoals het type varkensbedrijf en de capaciteit staan wel geregistreerd in de Saniteldatabank.

2.4.4 Runderen

Iedere houder van één of meerdere runderen moet zich registreren. Dit kan door het registratieformulier in te vullen en dit te bezorgen aan DGZ via post, fax of e-mail. DGZ registreert de gegevens in Sanitel.

Startende veehouders moeten, in het kader van de epidemiologische bewaking, verplicht een contract afsluiten met een bedrijfsdierenarts en een plaatsvervanger

(modelovereenkomst). Het contract mag meegestuurd worden met het registratieformulier of wordt rechtstreeks overgemaakt aan het FAVV.

Vervolgens krijg je een beslagnummer toegekend. Indien je dit wenst, dan kun je een beroep doen op een medewerker van DGZ die je op het bedrijf toelichting komt geven over de administratieve verplichtingen. Dit bezoek is gratis.

2.4.5 Konijnen

Het is belangrijk dat alles wat in de voedselketen terecht komt, kan worden opgevolgd. Daarom registreert iedere houder van konijnen voor de vleesproductie zich van zodra hij een konijn in de voedselketen brengt. Dit geldt voor alle professionele konijnenhouders, voor al wie levert aan andere operatoren in de voedselketen, en voor iedereen die thuis konijnen slacht die niet gebruikt worden voor persoonlijke huishoudelijke consumptie.

De registratie gebeurt via het registratieformulier dat u ingevuld terugbezorgt aan DGZ via post, fax of e-mail. Meer uitleg over hoe u dit formulier invult, leest u hier. Konijnenbedrijven zijn niet verplicht om een contract met een bedrijfsdierenarts te hebben. Ook een contract met een bedrijfsbegeleidende dierenarts en plaatsvervangend bedrijfsdierenarts zijn optioneel. Het is evenmin verplicht om konijnen individueel te identificeren, de veehouder kan wel zelf kiezen of hij een eigen identificatiesysteem wil gebruiken.

2.5 Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV)

Iedereen die een activiteit uitoefent in de primaire productie (veeteelt, land- en tuinbouw, akkerbouw, fruitteelt...) moet gekend zijn bij het Voedselagentschap en dus geregistreerd zijn als primaire producent, zowel hobbyisten als professionelen.

Slechts in enkele uitzonderlijke gevallen is registratie niet nodig. Deze gevallen worden beschreven in het KB van 16 januari 2006 tot vaststelling van de nadere regels van de erkenningen, toelatingen en voorafgaande registraties afgeleverd door het FAVV.

Professionelen in de primaire sector mogen hun producten, fruit, groenten, rauwe melk, kruiden, ... verkopen aan andere operatoren (verwerkingsindustrie, restaurants, detailhandels...) of rechtstreeks aan de consument, zonder dat ze dit als extra

activiteit in de voedselketen moeten melden. Hiervoor volstaat hun registratie als primaire producent.

Het FAVV kan geen onderscheid maken tussen primaire producenten die hun producten verkopen aan de industrie en zij die de producten rechtstreeks verkopen aan consumenten (hoeveverkopers).

Hoeveverkopers die producten aanbieden die ze niet zelf geproduceerd hebben, maar zelf hebben ingekocht, moeten dit aangeven. Als operatoren er voor kiezen om hun producten eerst te bewerken of te verwerken alvorens ze te verkopen, moet dit ook aangegeven worden bij het FAVV.

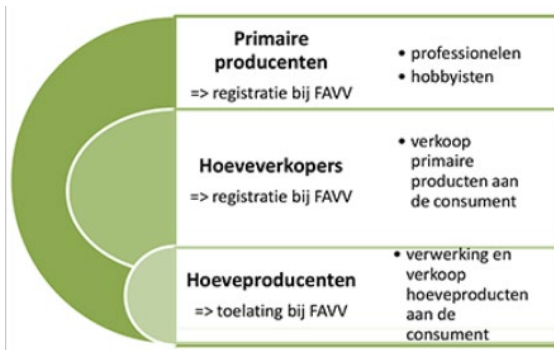
Het zijn dan immers niet louter hoeveverkopers, maar ook hoeveproducenten.

Een hoeveproducent is bijvoorbeeld:

- iemand die rauwe melk verwerkt tot zuivelproducten,
- iemand die eigen gekweekt pluimvee slacht en verkoopt op de lokale markt,
- iemand die het vlees van eigen runderen - moeten geslacht worden in een slachthuis - verwerkt in de hoeveslagerij,
- iemand die confituur of compote maakt van het zelf geteeld fruit,...

Deze activiteiten zijn wel registratieplichtig. Op basis daarvan kan het FAVV een schatting maken van het aantal hoeveproducenten dat zijn producten rechtstreeks verkoopt aan de consument.

Onderstaande figuur geeft een overzicht:

Voorbeeld: Een kweker van aardbeien is een primaire producent. Verkoopt hij de verse aardbeien aan de consument, dan is hij hoeveverkoper. Maakt hij van de verse aardbeien eerst confituur om die dan aan de consument te verkopen, dan is hij hoeveproducent.

Vier specifieke groepen hoeveproducenten kunnen worden onderscheiden:

1. Hoevezuivelproducenten: zij produceren melk en verpakken of verwerken ze tot zuivelproducten.
2. Hoeveproducenten van pluimvee of konijnen: zij slachten de dieren zelf en verkopen de volledige karkassen op de hoeve, op de markt of verwerken ze in hun eigen restaurant of slagerij op de hoeve.
3. Hoeveslagers: zij houden dieren en baten ook een slagerij uit op het landbouwbedrijf. Het slachten van de dieren gebeurt meestal in een erkend slachthuis.

Detailhandelaars en producenten van plantaardige producten op het landbouwbedrijf: zij telen groenten, fruit of akkerbouwgewassen, verwerken de producten of kopen nog extra producten in en verkopen ze rechtstreeks aan consumenten in hun hoevewinkel

2.5.1 Groenten en fruit

De productie van groenten in volle grond of afgedekt, bestemd voor de versmarkt of voor de industrie. Zijn eveneens inbegrepen in deze activiteit:

- De opslag en het vervoer van primair geogoste gewassen, op de productieplaats;
- De bewerking (wassen, snijden, verpakken, sorteren, ...) op het bedrijf van plantaardige producten, voor zover deze handelingen de aard van de plantaardige producten niet wezenlijk veranderen;
- De directe verkoop aan de gebruiker van groenten afkomstig van eigen productie;
- Ontvangst, opslag en gebruik van grondstoffen (zaden en planten, pesticiden voor landbouwkundig gebruik, biociden en meststoffen) op het bedrijf; De operatoren die een maximale oppervlakte van 10 are hebben, zijn niet betrokken.

2.5.2 Dierlijke sector

Voor de uitoefening van bepaalde activiteiten is tevens een toelating of een erkenning vereist. Deze activiteiten situeren zich veeleer in de dierlijke sector. Er is een toelating vereist voor:

- Het houden van meer dan drie vleesvarkens;
- Het houden van meer dan 200 legpluimvee (kippen en kwartels);
- Het houden van meer dan 200 pluimveesoorten voor het vlees zoals kippen, kalkoenen, eenden, ganzen, parelhoenders, kwartels, duiven, fazanten, patrijzen en loopvogels;

- Het houden van meer dan 4 struisvogels of 6 nandoes.

Slachten op de boerderij

Het slachten van runderen, varkens, schapen en geiten om het vlees te commercialiseren, mag in de regel alleen gebeuren in een erkend slachthuis. Pluimvee en konijnen mogen wel buiten het slachthuis geslacht en gecommmercialiseerd worden als rekening gehouden wordt met onderstaande voorwaarden.

2.5.2.1 Pluimvee

Indien een pluimveehouder minder dan 500 slachtingen per jaar uitvoert op zijn landbouwbedrijf voor directe verkoop aan consumenten, moet deze activiteit niet geregistreerd worden bij het FAVV. Pluimveehouders die meer dan 200 stuks pluimvee tegelijkertijd houden, moeten echter wel over toelating “10.2 boerderij - houden van pluimvee type vlees” beschikken. De operator mag op vraag van en in het bijzijn van de eindverbruiker hele karkassen versnijden. Hij mag de karkassen echter enkel rechtstreeks verkopen aan de eindverbruiker op zijn landbouwbedrijf, de plaats van productie.

Voor het slachten en uitslachten van minimum 501 en maximum 7.500 stuks pluimvee per jaar op de boerderij voor directe verkoop aan consumenten is toelating “2.5 boerderij – slachting van pluimvee op het landbouwbedrijf” vereist. Hierbij is het de operator toegelaten zelf gekweekte dieren op het landbouwbedrijf te slachten en rechtstreeks aan de eindconsument te verkopen. Op vraag van en in het bijzijn van de eindverbruiker mogen hele karkassen versneden worden. De karkassen verder versnijden of verwerken tot gehakt vlees, vleesbereidingen en vleesproducten zoals bv. foie gras, paté, vol-au-vent, kip aan 't spit e.a., is echter niet toegestaan. De directe verkoop aan de eindverbruiker kan gebeuren op het landbouwbedrijf of op een lokale publieke markt (gehouden in de gemeente waar de producent is gevestigd of in de aangrenzende gemeenten – indien in geen van deze gemeenten een plaatselijke markt is ingericht, dan kan de rechtstreekse levering plaatsvinden in de dichtstbij gelegen markt) of via een vleeswinkel of restaurant uitgebaat door dezelfde operator op de boerderij (op voorwaarde dat dit verkooppunt uitsluitend levert aan de eindverbruiker). Indien de karkassen op een plaatselijke markt worden verkocht, dienen de naam en het adres van de producent alsook de toelating zodanig geafficheerd te worden zodat de eindverbruiker er gemakkelijk kennis van kan nemen. Toelating 2.5 laat echter niet toe pluimvee te slachten dat aangevoerd wordt door derden.

Indien de operator slachtingen voor derden uitvoert of 7.500 slachtingen per jaar overschrijdt, zijn alle voorwaarden van de verordening (EG) nr. 853/2004 van toepassing en moet de inrichting aan de voorwaarden van een slachthuis voldoen.

2.5.2.2 Konijnen

Indien een konijnenhouder minder dan 250 slachtingen per jaar uitvoert op zijn landbouwbedrijf voor directe verkoop aan consumenten, moet deze activiteit niet geregistreerd worden bij het FAVV.

Voor het slachten en uitslachten van minimum 250 en maximum 1.000 stuks lagomorfen (= konijnen, hazen en knaagdieren) per jaar op de boerderij voor directe verkoop aan consumenten is toelating “2.5 boerderij – slachting van lagomorfen op het landbouwbedrijf” vereist. Hierbij is het de operator toegelaten zelf gekweekte dieren op het landbouwbedrijf te slachten en rechtstreeks aan de eindconsument te verkopen. Deze toelating dekt niet het uitsnijden.

Indien de operator slachtingen voor derden uitvoert of 1.000 slachtingen per jaar overschrijdt, zijn alle voorwaarden van de verordening (EG) nr. 853/2004 van toepassing en moet de inrichting aan de voorwaarden van een slachthuis voldoen.

2.6 Heb ik een omgevingsvergunning nodig?

Om de mate van hinder voor het milieu aan te geven, zijn alle mogelijke activiteiten ingedeeld in verschillende klassen, gaande van klasse 1 (meest milieubelastend) tot klasse 3 (weinig hinder). Het gaat dan niet alleen om activiteiten, maar ook om de opslag van producten, het fokken van dieren, het bewerken of verwerken van bepaalde stoffen... Om uit te zoeken welke procedure je moet volgen, kan je de rubriekenlijst in bijlage 1 van Vlarem II raadplegen. Deze lijst van activiteiten en de rubriek waarin ze ingedeeld zijn, kan je gemakkelijk vinden op <https://navigator.emis.vito.be/rubriekenlijst>.

Veel CSA-initiatieven focussen op tuinbouwproducten. Op deze bedrijven vinden vaak enkel activiteiten plaats die ingedeeld zijn in klasse 3. Bijvoorbeeld het stallen van landbouwvoertuigen in een loods, een mazouttank om deze voertuigen te bevoorraden met een verdeelslang, een vat motorolie of de koelinstallatie van een koelcel worden doorgaans ingedeeld in klasse 3. Voor al deze activiteiten volstaat het om een “melding van een ingedeelde inrichting of activiteit” in te dienen.

Sinds 1 januari 2018 gebruik je hiervoor het digitale omgevingsloket: www.omgevingsloketvlaanderen.be.

Wil je gebruik maken van grondwater voor beregening of als drinkwater voor dieren, dan is het best mogelijk dat je, afhankelijk van de regio, de diepte van de boor-

put en de hoeveelheid die je wil oppompen, een klasse 2 vergunning moet aanvragen. Houd er wel rekening mee dat voor berekening het gebruik van grondwater meer en meer ontraden wordt, en dat een vergunning hiervoor verkrijgen steeds moeilijker wordt.

Ook als je dieren wil fokken in CSA-vorm, is de kans groot dat er een klasse 2 vergunning nodig is. Deze vergunning wordt eveneens aangevraagd op het omgevingsloket via "Aanvraag van een omgevingsvergunning".

Je houdt er best rekening mee dat voor veehouderij de minst beperkende drempelwaarden van toepassing zijn in agrarisch gebied, terwijl voor een CSA de ligging, niet te ver van de bebouwde kom of stadsgebied, belangrijk is om een voldoende groot klantenpotentieel te bezitten.

De tabel hieronder geeft je een idee van de aantallen en de bijhorende vergunningsklasse voor enkele courante landbouwhuisdieren

Gebied	Klasse	Pluimvee >1 week	Varkens >10 weken	Runderen/ paarden (gespeend)	Geiten/ schapen (gespeend)
Agrarisch gebied	2	1.000 tem 20.000	21 tem 1.000	20 tem 200	> 150
	1	> 20.000	> 1.000	> 200	-
Woongebied met landelijk karakter	2	500 tem 20.000	11 tem 1.000	10 tem 200	> 25
	1	> 20.000	> 1.000	> 200	-
Ander gebied	2	50 tem 20.000	6 tem 1.000	5 tem 200	> 10
	1	> 20.000	> 1.000	> 200	-

Zowel een melding als een gewone vergunningsprocedure wordt in de meeste gevallen op gemeentelijk niveau behandeld. Als er ook een activiteit plaatsvindt die ingedeeld is in klasse 1, is de bestendige deputatie van de provincie bevoegd.

Bij een CSA-bedrijf met dierlijke productie zal in de vergunning misschien ook een hoeveslachterij opgenomen moeten worden, of een opslagruimte voor producten van dierlijke oorsprong, of misschien een koelinstallatie. Een vergunning voor verbouwingswerken, bijvoorbeeld in functie van een hoeveslagerij, kan sinds 1 januari

2018 overal aangevraagd worden in dezelfde procedure als de milieuvergunning, namelijk tegelijk in één aanvraag voor een omgevingsvergunning.

Niet alleen voor verbouwingswerken, maar ook voor nieuwbouw werken dien je een omgevingsvergunning aan te vragen. In veel gevallen zal je hiervoor een beroep moeten doen op een architect. Voor welke werken de medewerking van een architect al dan niet noodzakelijk is, kan je terugvinden op: www.ruimtelijkeordening.be/VCRO.

Het is zeker nuttig om al voor de werkelijke opstartfase je plannen te bespreken en advies te vragen aan de dienst omgeving (of leefmilieu en ruimtelijke ordening) van de gemeente waar je CSA-project gelegen is.

Tenslotte kan je ook een beroep doen op de deskundigheid van een studie bureau dat zowel een adviserende rol kan opnemen (met welke milieuvoorwaarden moet je rekening houden?), als instaan voor de hele vergunningsprocedure (samenstellen en begeleiden van de aanvraag).

Gedetailleerde informatie over de omgevingsvergunning kan je online raadplegen op www.omgevingsloket.be.

2.7. Biocide

Er wordt volgens de wet een onderscheid gemaakt tussen gewasbeschermingsmiddelen, pesticiden en biociden. Pesticiden worden gebruikt om ongewenste organismen te bestrijden. De term pesticide is dus een verzamelnaam voor gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Het verschil tussen gewasbeschermingsmiddelen en biociden is het volgende:

- Gewasbeschermingsmiddelen beschermen gewassen tegen schadelijke organismen of bestrijden onkruid. Ze worden vooral in de landbouw gebruikt, maar ook in tuinen. Voorbeelden zijn herbiciden, fungiciden en insecticiden. Als professionele gebruikers gewasbeschermingsmiddelen willen aankopen en gebruiken hebben ze hiervoor een fytolicensie nodig.
- Biociden bestrijden eveneens schadelijke organismen, maar ze zijn niet strikt gerelateerd aan de landbouw. Voorbeelden zijn ontsmettingsmiddelen, muisgift, houtbeschermingsmiddelen en afweermiddelen. Toch zijn er heel wat biociden die gebruikt worden in de landbouw. Net zoals gewasbeschermingsmiddelen moeten biociden verplicht een toelating krijgen alvorens ze op de Belgische markt verhandeld mogen worden.

Vrij of gesloten circuit?

Een biocide kan ofwel bestemd zijn voor gebruik door het grote publiek, ofwel voor gebruik door professionelen. Sommige biociden zijn bestemd voor beide. Sommige biociden vormen zo'n groot risico dat het niet verantwoord is om ze beschikbaar te stellen voor het grote publiek. Deze biociden zijn ingedeeld in het gesloten circuit. Dit zijn biociden die een verhoogd risico inhouden voor de gebruiker. Ze zijn uitsluitend bestemd voor gebruikers die geregistreerd zijn bij de FOD Volksgezondheid. Bij de wetenschappelijke evaluaties werden deze biociden immers erkend als zeer giftig, giftig, kankerverwekkend, mutageen of waarvan het gebruik het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen vereist. Biociden waaraan minder risico's verbonden zijn en waarvoor het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen niet vereist is, zijn ingedeeld in het vrij circuit.

Online registratie van biociden van het gesloten circuit

In België is elke gebruiker van biociden die opgenomen is in het gesloten circuit verplicht om zichzelf online te registreren.

1. Waarom moet men zich registreren?

De Europese verordening 528/2012 (artikel 19) verbiedt het op de markt aanbieden en het gebruik door het groot publiek van biociden die een hoog gezondheidsrisico inhouden (giftig, kankerverwekkend, mutageen,...). Het veilig gebruik van deze producten is alleen maar mogelijk wanneer men de vereiste persoonlijke beschermingsmiddelen draagt en de nodige kennis heeft van hantering, verwijdering, ...

Het gesloten circuit is de concrete uitvoering op Belgisch niveau van deze bepaling en het registratiesysteem laat de overheid toe om ervoor te zorgen en er zeker van te zijn dat de biociden van het gesloten circuit niet vrij te koop zijn op de Belgische markt. Het is overigens niet uitgesloten dat er professionele opleidingen worden opgelegd.

2. Welke verplichtingen zijn er?

Iedere gebruiker van biociden van het gesloten circuit moet:

- zich registreren voordat hij/zij een biocide van het gesloten circuit verwerft, en dit vanaf 31 december 2018 – zie lijst van toegelaten biociden of de toelatingsakte of het online register om de status van het biocide te kennen.
- bevestigen van zijn statuut als geregistreerd gebruiker via het online registratiesysteem, en dit jaarlijks tegen 31 december.
- op de hoogte zijn van en voldoen aan de verplichtingen die bepaald zijn in de toelatingsakte van het biocide (beschikbaar via de lijst van toegelaten producten).

Elke verkoper of gebruiker is volledig verantwoordelijke voor de aangiften van zijn eigen transacties.

3. Hoe moet men zich registreren?

1. Persoonlijk account aanmaken

Op www.circuitbiocide.be maak je eerst een persoonlijk account aan op basis van je naam en e-mailadres. Na het aanmaken van je persoonlijk account krijg je een bevestigingsmail met een paswoord.

2. Bedrijf linken aan persoonlijk account

Nadat je de e-mail met het paswoord ontvangen hebt, kun je je aanmelden op www.circuitbiocide.be met je e-mailadres en het ontvangen paswoord. Nu kan je je bedrijf koppelen aan je persoonlijk account. Het koppelen van je bedrijf gebeurt op basis van het ondernemingsnummer.

3. FOD controleert de link tussen het persoonlijke account en het bedrijf

Als je je bedrijf gekoppeld hebt aan je persoonlijk account, controleert de FOD de link tussen je persoonlijke account en je bedrijf. Deze stap kan enkele dagen/weken duren. Als de controle gebeurd is, krijg je opnieuw een bevestigingsmail.

4. Registratie vervolledigen

Nadat je de tweede bevestigingsmail ontvangen hebt, kan je je opnieuw aanmelden en je registratie vervolledigen. Het is belangrijk dat je in het menu kiest voor “Account” – “Account management” en controleert of het contact e-mailadres is ingevuld en correct is. Daar moet je ook een vinkje plaatsen bij “professionele gebruiker”.

Als deze 4 stappen doorlopen zijn, is de registratie afgerond. Je bent nu geregistreerd als professionele gebruiker van biociden van het gesloten circuit.

4. Wat gebeurt er met de geregistreerde gegevens?

De aangiftes zijn vertrouwelijke informatie die als dusdanig zullen worden behandeld door de FOD.

De ontvangen informatie zal enkel gebruikt worden binnen het kader opgelegd door de Europese en nationale wetgeving (Verordening 528/2012 en Koninklijk besluit van 8 mei 2014 betreffende het op de markt aanbieden en het gebruik van biociden). Dankzij deze informatie zal het bijvoorbeeld mogelijk zijn om de verkoop van producten uit het gesloten circuit per economische sector in kaart te brengen, of om de verkopers en de gebruikers te bereiken in het kader van sensibilisatieacties, gebruiksaanbevelingen, specifieke opleidingen, enz.

Tot slot zal de FOD dankzij deze wetgeving een beter beeld krijgen van de verkoop en het gebruik in België van de biociden die een hoog gezondheidsrisico inhouden.

Bron: www.health.belgium.be/nl/gesloten-circuit

3. WELK BEDRIJFSVORM PAST VOOR EEN CSA-BEDRIJF?

Een bedrijfsvorm kiezen doe je niet uit de losse pols. Sommige bedrijfsvormen passen beter bij de (toekomstige) activiteit van het CSA-bedrijf.

Beperkt de CSA-boerderij zich tot productie van groenten en fruit of wordt de activiteit uitgebreid met een beperkte dierlijke productie? Gaat de CSA-boerderij de activiteiten uitbreiden andere activiteiten zoals workshops, cursussen, demo's en zoverder? Wens je de participatie van de gemeenschap te versterken door middel van aandeelhouderschap of crowdfunding?

Om daarop een antwoord te kennen moet je de hoofdkenmerken van de verschillende vennootschapsvormen, de verplichtingen die gepaard gaan met de statuten van vennootschappen en de stappen die je moet nemen om deze vennootschap op te richten, kennen.

3.1 Zelfstandige activiteit éénmanszaak (in hoofd- of bijberoep)

Voordelen:

- eenvoudige boekhouding;
- belastingen: fiscaal of forfait keuze;
- geen minimumkapitaal verplicht.

Nadelen:

- onbeperkte aansprakelijkheid;
- het belastingtarief is gelijk aan de personenbelasting.

3.2 Vennootschappen

Vennootschapsvormen

BV

Besloten Vennootschap

- Voordelen:
 - De aandeelhouders zijn slechts aansprakelijk ten belope van hun eigen inbreng;
 - De BV heeft een grote statutaire vrijheid;
 - Er is geen oprichtingskapitaal vereist, wel een voldoende vermogen.
- Nadelen:
 - Een BV kan enkel worden opgericht bij notariële akte;
 - Er moet een sterk financieel plan worden opgesteld op straffe van oprichtersaansprakelijkheid;
 - De boekhoudkundige verplichtingen zijn zwaar.

CommV

Commanditaire vennootschap

- Voordelen:
 - De CommV moet minstens uit één (onbeperkt aansprakelijke) beherende vennoot en één stille (beperkt aansprakelijke) vennoot bestaan;
 - Om een CommV op te richten, heb je geen minimum startkapitaal nodig;
 - Er is geen verplicht financieel plan. Dit is evenwel ten sterkste aan te raden;
 - Je moet je jaarrekening niet publiceren op de website van de nationale bank van België;
 - De aandelen van je CommV zijn (tenzij je anders overeenkomt) niet overdraagbaar, zodat je het familiale karakter van je onderneming kan beschermen;
 - De aansprakelijkheid van de stille vennoot, gaat niet verder dan het bedrag van zijn inbreng.
- Nadelen:
 - Beherende vennoten zijn persoonlijk onbeperkt en hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden die de CommV maakt. Hun privévermogen is dus niet beschermd;

- Het overlijden van één van de vennoten heeft tot gevolg dat de vennootschap automatisch wordt stopgezet (tenzij je contractueel anders bepaalt).

VOF

Vennootschap onder firma

- Voordelen:
 - Voor de oprichting hoef je niet bij de notaris langs;
 - Om een VOF op te richten, heb je geen minimum startkapitaal nodig;
 - Er is geen verplicht financieel plan. Dit is evenwel ten sterkste aan te raden;
 - Je moet je jaarrekening niet publiceren op de website van de nationale bank van België;
 - De aandelen van je VOF zijn (tenzij je anders overeenkomt) niet overdraagbaar, zodat je het familiale karakter van je onderneming kan beschermen.
- Nadelen:
 - Je hebt minimum 2 (rechts)personen nodig om een VOF op te richten;
 - Jij en je venno(o)t(en) zijn persoonlijk, onbeperkt en hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden die de VOF maakt. Je privévermogen is dus niet beschermd;
 - Het overlijden van één van de vennoten heeft tot gevolg dat de vennootschap automatisch wordt stopgezet (tenzij je contractueel anders bepaalt);
 - Als de VOF failliet gaat, dan gaan de vennoten mee failliet.

CV

Coöperatieve vennootschap

- Voordelen:
 - De aandeelhouders zijn slechts aansprakelijk ten belope van hun eigen inbreng;
 - De CV heeft een grote statutaire vrijheid;
 - De aandelen zijn vrij overdraagbaar;
 - Er is geen oprichtingskapitaal vereist, wel een voldoende vermogen.
- Nadelen:
 - Een CV kan enkel worden opgericht bij notariële akte;
 - Er zijn minstens drie aandeelhouders nodig bij de oprichting;
 - Enkel voor vennootschappen met een echt coöperatief karakter;
 - Er moet een sterk financieel plan worden opgesteld op straffe

- van oprichtersaansprakelijkheid;
- De boekhoudkundige verplichtingen zijn zwaar.

VZW

Vereniging Zonder Winstoogmerk

De vereniging zonder winstoogmerk (vzw) bestaat uit ten minste twee personen. Het bestuur moet uit drie personen bestaan tenzij er maar twee leden zijn.

Vzw's mogen geen winst of vermogensvoordeel uitkeren, niet rechtstreeks en niet onrechtstreeks!

De VZW mag winst maken doch de winst mag niet uitgekeerd worden aan de

De maatschap

Een veelvoorkomende vorm van vennootschap of vereniging is de samenuitbating.

Deze vorm noemt voortaan maatschap.

Een maatschap biedt een grote flexibiliteit en vormt daardoor een ideale rechtsfiguur om de samenwerking tussen bedrijven te structureren. Een maatschap is slechts aan een beperkt aantal regels onderworpen: de partijen kunnen hun samenwerking in ruime mate organiseren volgens de noden van het project en aanpassen aan hun eigen behoeften. De nadelen die aan deze rechtsfiguur verbonden zijn, kunnen grotendeels opgevangen worden in schriftelijke afspraken. Het is dan ook van het grootste belang, het maatschapcontract op een evenwichtige manier op te stellen en daarbij de belangen van alle deelnemende partijen te behartigen. Zorg ervoor dat de administratieve gegevens ongewijzigd blijven bij het in- of uit treden van deelnemers.

Landbouwvennootschap ?

Met het nieuwe wetboek op de vennootschappen werden de landbouwvennootschappen afgeschaft. De wetgever heeft echter voorzien dat de voordelen van een landbouwvennootschap blijven bestaan in de hierboven besproken vennootschapsvormen.

Wil je als CSA gebruik maken van de voordelen zoals pacht of fiscaal keuzestelsel (zie verder) dan dien je een erkenning als landbouwonderneming (LO) in.

Men spreekt dan van een VOFLO, CommVLO, BVLO of CVLO.

Wie een erkenning tot LO wil, dient verplicht enkele statutaire bepalingen op te nemen:

- Het doel van de vennootschap dient hoofdzakelijk een landbouwactiviteit te zijn
- De vennoten zijn allemaal natuurlijke personen

- De beherende vennoten spenderen minstens 50% van hun tijd aan landbouuitbating. Bijkomend halen ze minstens de helft van hun beroepsinkomen uit het landbouwbedrijf.
- Er is een wettelijk voorkeurecht op aandelen voor beherende vennoten of de zaakvoerder

Om tot landbouwonderneming erkend te worden, is een administratieve aanvraag nodig. De FOD Economie controleert tweejaarlijks de bepalingen.

4. EEN FISCAAL STELSEL KIEZEN

4.1 Inkomstenbelastingen

In de landbouwsector bestaan drie verschillende systemen om de inkomstenbelasting te bepalen.

4.1.1 Belastingsaangifte op basis van fiscale boekhouding

Deze aangifte is gebaseerd op alle inkomsten en uitgaven met inbegrip van voorraadverschillen en afschrijvingen.

De regeling is alleen voorbehouden aan zelfstandige landbouwers, maatschappen, VLOLO en CommVLO.

4.1.2 Belastingsaangifte op basis van forfaitaire land- en tuinbouwbarrema's

Indien een land- of tuinbouwbedrijf gebruik maakt van de forfaitaire barrema's moeten de extra winsten gehaald uit rechtstreekse verkoop toegevoegd worden aan de semi-brutowinst.

Sommige winsten zijn reeds opgenomen in het barrema zoals de verkoop van melk of aardappelen aan particulieren op de hoeve.

De voorschriften vermelden uitdrukkelijk dat volgende elementen moeten toegevoegd worden aan de semi-brutowinst:

- Verkoop, buiten het gebruikelijke circuit van op de hoeve voortgebrachte melk: €0.22 per verkochte liter melk met uitzondering van de melk verkocht op de hoeve;
- Verkoop aan verbruikers, per karkas of halve karkas, per kwartier of in gesneden stukken, van al het vlees of een deel ervan dat voorkomt van de dieren

van de hoeve die de landbouwer zelf slacht of laat slachten op zijn naam of op naam van zijn klanten;

- Verkoop van producten van de exploitatie op boerenmarkten, van deur tot deur, aan tussenpersonen, ...;
- Voor pluimveebedrijven die zich intensief toeleggen op de verkoop aan particulieren, de hieruit voortvloeiende meerwinst.

Indien de rechtstreekse verkoop een belangrijke omvang aanneemt, kan de fiscus de toepassing van het forfait weigeren.

De regeling is alleen voorbehouden aan zelfstandige landbouwers, maatschappen, VLOLO en CommVLO.

4.1.3. Belastingaangifte op basis van de vennootschapsfiscaliteit

Deze aangifte is gebaseerd op een “gesloten” boekhouding.

4.2 BTW

Op landbouwproducten is een BTW-tarief van 6% van toepassing. De landbouwer kan kiezen tussen een forfaitaire landbouwregeling of de gewone BTW-regeling.

De forfaitaire landbouwregeling

De bijzondere landbouwregeling is van toepassing op de belastingplichtige landbouwondernemer die de volgende activiteiten uitoefent: algemene landbouw, groenteteelt, fruitteelt, bloementeelt, sierplantenteelt, champignonteelt, teelt van zaai- en pootgoed, druiventeelt, veeteelt, pluimveeteelt, konijnenteelt, bijenteelt, boomkweek en bosbouw. De ondernemer moet de goederen voortgebracht of gekweekt hebben en moet ze leveren. Ofwel in de staat waarin ze zijn voortgebracht of geoogst, ofwel na ze onderworpen te hebben aan een primaire verwerking die normaal bij de landbouwbedrijven behoort. De regeling is alleen voorbehouden aan zelfstandige landbouwers, maatschappen, VLOLO en CommVLO.

Voordeel:

De landbouwondernemer is vrijgesteld van de meeste verplichtingen die hij in de normale regeling wel zou hebben (met uitzondering van de intracommunautaire verrichtingen):

- Hij moet geen facturen uitreiken;
- Hij moet de btw niet aan de overheid doorstorten;
- Hij moet geen periodieke aangiften invullen;
- Hij mag de door haar leveranciers in rekening gebracht btw niet aftrekken maar hij krijgt die btw terugbetaald in de vorm van forfaitaire compensaties die zijn belastingplichtige klanten verplicht zijn hem te betalen.

Welke verplichtingen moet de begunstigde van de bijzondere landbouwregeling naleven?

- Indienen van aangiften van aanvang, wijziging en stopzetting van activiteit;
- Vóór 31 maart van elk jaar een lijst indienen van zijn klanten btw-belastingplichtigen (elektronisch of op papier);
- Een boek voor uitgaande facturen bijhouden indien hij facturen uitreikt (de aankoopborderellen moeten niet in het factuurboek worden ingeschreven);
- Een register bijhouden voor de facturen en documenten die vaststellen dat hij de belasting verschuldigd is;
- Zijn BE-identificatienummer meedelen aan zijn klanten en leveranciers.

De gewone BTW-regeling

Wanneer het CSA-bedrijf opteert voor de gewone BTW-regeling dient zij een kwartaal-aangifte in te dienen vóór de 20ste van de maand volgend op het kwartaal op basis van facturen en borderellen.

Vóór 31 maart van elk jaar een lijst indienen van zijn klanten btw-belastingplichtigen.

De BTW-plichtige dient de ontvangen BTW (klanten) door te storten aan de Staat na aftrek van de betaalde BTW (leveranciers).

Opteren voor de normale BTW-regeling is te overwegen bij het uitvoeren van investeringen.

5. DE RISICO'S BEPERKEN

5.1 Sociale zekerheid

5.1.1 Wie moet zich aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds?

Iedere zelfstandige

Je kan zelfstandige zijn in hoofd- of in bijberoep. In beide gevallen is een aansluiting bij het sociaal verzekeringsfonds vereist.

Hoofdberoep: Als je zelfstandig beroep je voornaamste of enige bezigheid is.

Bijberoep: Als je naast je zelfstandige activiteit gewoonlijk een ander beroep uitoefent. Niet de hoogte van het inkomen als zelfstandige is hierbij doorslaggevend, noch de aan je zelfstandige activiteit bestede tijd. Je bent zelfstandige in bijberoep als je in je andere activiteit minstens halftijdse prestaties levert.

Vennootschappen

Hoewel het sociaal statuut enkel voor de 'natuurlijke personen' georganiseerd wordt, moeten ook de vennootschappen die onder de vennootschapsbelasting vallen zich aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds. De vennootschappen betalen een jaarlijkse bijdrage van €347,50 voor 1 juli.

Uitzondering voor startende vennootschappen

Voor starters is er een uitzonderingsmaatregel. Als alle zaakvoerders en een meerderheid van de werkende vennoten gedurende de laatste tien jaar niet meer dan

drie jaar zelfstandig geweest zijn én als het om een personenvennootschap met een commerciële activiteit gaat, krijgt de vennootschap gedurende de eerste drie jaar een vrijstelling van betaling.

Opgelet: de aansluiting bij een sociaal verzekeringsfonds is ook voor deze vennootschappen verplicht.

Mandatarissen en vennoten

Alle mandatarissen binnen een vennootschap moeten aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds. Voor alle werkende vennoten die geen band van ondergeschiktheid hebben geldt dezelfde regel. Er wordt wel een uitzondering gemaakt voor onbezoldigde mandatarissen die pensioengerechtigd zijn of die de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt en voor stille vennoten die enkel kapitaal inbrengen: zij moeten niet aangesloten zijn bij een verzekeringsfonds. Ook bepaalde onbezoldigde mandatarissen die nog niet pensioengerechtigd zijn, kunnen aan de aansluitingsplicht ontsnappen. Hier gelden echter strikte voorwaarden.

Hoe sluit je je aan?

Je neemt contact op met een sociaal secretariaat.

5.1.2 Bedrijfsverzekeringen

Als algemene regel geldt dat iedere activiteit ofwel goed verzekerd moet worden indien de eigenaar de schade niet kan vergoeden of vervangen met eigen financiële middelen

Aangezien bepaalde schade aan goederen een grote impact hebben op het vermogen heeft de wetgever een aantal verzekeringen verplicht gemaakt voor elke zelfstandige ondernemer. Daarnaast bestaan er nog aanbevolen verzekeringen.

Verplichte verzekeringen

- Brandverzekering;
- Objectieve aansprakelijkheid voor publiekelijke toegankelijke ruimten, klanten, ...;
- Arbeidsongevallenverzekering is verplicht wanneer je personeel in dienst neemt;
- Burgerlijke beroepsaansprakelijkheid dekt de schade die je door de uitoefening van jou zelfstandige activiteit aan derden berokkent. Specifiek dient de polis de schade berokkend na levering te vermelden.

Aanbevolen verzekeringen

Het betreft verzekeringen voor:

- Vergoedingen van de schade aan je patrimonium;
- Schade aan teelten en dieren;
- Kosten om je bedrijf na een ongeval draaiende te houden en terug op te starten;
- Vergoedingen voor schade die aan anderen wordt toegebracht en waarvoor je aansprakelijk wordt gesteld;
- Juridische bijstand;
- De bescherming van je personeel bij arbeidsongevallen en inkomensverlies;
- Je eigen bescherming bij ongeval en inkomensverlies.

Verzekeringsinstellingen hebben specifieke en gecombineerde verzekeringsproducten voor de landbouw. Neem hiervoor contact op met je verzekeringsagent.

5.1.3 De pachtwetgeving

De pachtwetgeving is van dwingend recht maar niet van openbare orde. De meeste bepalingen zijn in het voordeel van de pachter opgesteld en bezorgt de pachter een zekerheid van uitbating.

Om de pachtwet te laten gelden moet het gaan over:

- Het tijdelijk in genot geven tegen een prijs;
- Van een onroerend goed (grond en gebouwen);
- Bestemd voor de landbouwbedrijf van de pachter;
- Dat hoofdzakelijk in het landbouwbedrijf wordt gebruikt;
- Bij de ingenottreding of in de loop van de pachtperiode.

In principe is de pacht schriftelijk en wordt ze best geregistreerd.

De duurtijd is minimum 9 jaar en wordt van rechtswege verlengd voor opeenvolgende periodes van 9 jaar.

CSA-bedrijven (als startend initiatief buiten de bestaande landbouw) doen vaak beroep op beschikbare gronden van lokale besturen. Deze lokale besturen moeten rekening houden de specifieke wetgeving over de toekenning van pachtgronden.

De volgorde is als volgt bepaald:

1. De kandidaat-pachter is om milieu of ruimtelijke ordening onteigend;
2. De kandidaat kan het bewijs leveren van de nodige beroepsbekwaamheid;

3. De kandidaat met het geringste gezinsinkomen;
4. De kandidaat met voldoende waarborgen om de verplichtingen te kunnen nakomen;
5. De jongste kandidaat.

De pachtprijs wordt driejaarlijks wettelijk vastgelegd. De pachtprijs wordt berekend volgens het kadastraal inkomen vermenigvuldigt met een coëfficiënt.

De coëfficiënten zijn vastgelegd per landbouwstreek.

Voor Limburg:

Kempen – 9.44

Zandleemstreek – 6.11

Leemstreek – 4.48

Grasstreek – 4.49

Gebouwen: 7.63

5.1.4. Starten met behoud van werkloosheidssteun

Springplank naar zelfstandige

Sinds 1 oktober 2016 is het mogelijk om op een eenvoudigere manier werkloosheidsuitkeringen te combineren met een nevenactiviteit als zelfstandige.

Werklozen kunnen voortaan 12 maanden een zelfstandige activiteit uitoefenen (en zelfs opstarten) zonder werkloosheidsuitkeringen te verliezen. Ook zelfstandigen die actief zijn in een vennootschap zouden – onder voorbehoud - voor deze nieuwe maatregel in aanmerking kunnen komen. Op die manier wil de regering ook werklozen de mogelijkheid bieden om door te groeien naar het zelfstandig ondernemerschap.

Uiteraard zijn aan dit voordeel een aantal voorwaarden verbonden:

- De nevenactiviteit moet aangegeven worden op het ogenblik van de uitkeringsaanvraag of, indien men al uitkeringen ontvangt, vóór de start van de activiteit.
- De werkloze mag zijn loontrekkende activiteit niet zelf hebben stopgezet om het voordeel van de cumul te bekomen.
- Men mag geen nevenactiviteit uitoefenen die men in de afgelopen 6 jaar als hoofdberoep heeft uitgeoefend.

- Men mag het werk niet door derden laten uitoefenen (vb. door werknemers of onderaannemers), tenzij bij wijze van uitzondering.
- Dit voordeel kan niet gecumuleerd worden met een loontrekkende of artistieke activiteit.

Kent de RVA het voordeel toe, dan mag de werkloze zijn nevenactiviteit om het even wanneer uitoefenen (maar ze moet uiteraard wel bijkomstig blijven) en toch uitkeringen blijven ontvangen. Het bedrag van de uitkering vermindert naargelang de inkomsten uit de zelfstandige activiteit.

Wanneer de termijn van 12 maanden om is, zal de werkloze een keuze moeten maken: wil hij zijn zelfstandige activiteit verder ontplooiën, dan heeft hij geen recht meer op werkloosheidsuitkeringen en zal hij moeten aansluiten als zelfstandige in hoofdberoep. Wil hij werkloosheidsuitkeringen blijven ontvangen, dan zal hij zijn zelfstandige activiteit moeten stopzetten.

Om samen te vatten: tot nu toe mochten werklozen slechts bij wijze van uitzondering een nevenactiviteit uitoefenen als zelfstandige. Voortaan mogen ze dat allemaal, gedurende twaalf maanden. Levert dit werk inkomsten op, dan vermindert de uitkering, maar ze wordt niet geschrapt.

6. GENIETEN VAN STEUNMAATREGELEN

6.1 VLIF

6.1.1 Startersteun

Vanaf 2015 wordt de VLIF-steun uitgebreid met steun voor een selectieve creatie van nieuwe kleine bedrijven of voor overname van kleine bedrijven met oog op het in stand houden van bepaalde bedrijfstypes en sectoren. Wanneer je als bedrijfsleider van het CSA-bedrijf voldoet aan de definitie “actieve landbouwer” kom je in aanmerking voor het verkrijgen van starterssteun. Een “actieve landbouwer” is een natuurlijk of rechtspersoon die over een landbouwnummer beschikt, waarvan minder dan de helft van de oppervlakte uit natuurlijk grasland bestaat en op meer dan 75% van de natuurlijke graslanden een minimumactiviteit uitvoeren.

De CSA dient voldoende bedrijfszekerheid aan te tonen, heeft een brutobedrijfsresultaat tussen €20.000,00 en €40.000,00. Het brutobedrijfsresultaat van de landbouwactiviteiten is groter dan dat van de activiteiten in landbouwverbreding.

Indien de CSA een rechtspersoon is, kan er geen steun worden ontvangen, indien minstens één van de zaakvoerders, bestuurders of beherend vennoten gekend zijn als landbouwer, natuurlijk persoon.

Indien de CSA het statuut heeft van een eenmanszaak, mag de landbouwer niet gekend zijn als beherend vennoot, bestuurder of zaakvoerder van een rechtspersoon-landbouw.

De bewezen kosten voor de aanloopverrichtingen komen maximaal tot 2 jaar na de aanvraag in aanmerking.

Volgende types van aanloopverrichtingen die passen bij of gevolgd worden door de beoogde omschakeling komen in aanmerking:

- De overname van de bedrijfsbekleding van een klein landbouwbedrijf.
- De overname van minimaal 25% van de aandelen van een rechtspersoon, landbouwer.
- De aankoop van dieren.
- De aanleg van een, voor het Vlaamse Gewest, zeldzame teelt of aanplanting.
- De aankoop van bedrijfsgebouwen met de vaste uitrusting en constructies in onroerende staat die minder dan vijftien jaar oud zijn en die noodzakelijk zijn voor de exploitatie van het landbouwbedrijf.
- De bouw, verbouwing en uitrusting van bedrijfsgebouwen noodzakelijk voor de exploitatie van het landbouwbedrijf of de commercialisatie van de productie via de korte keten.
- De aankoop van machines en materieel noodzakelijk voor de exploitatie van een klein landbouwbedrijf of de commercialisatie van de productie via de korte keten.

Steunvorm en -omvang

Brutobedrijfsresultaat	Aanlooppremie
vanaf €20.000	€7.000
vanaf €30.000	€11.000 / €15.000

De aanlooppremie kan €15.000 bedragen voor bedrijven met een brutobedrijfsresultaat van minimaal €30.000 wanneer:

- Het bedrijf integraal geëxploiteerd wordt volgens de biologische productiemethode en;
- Het bedrijf ofwel
 - een gespecialiseerd veebedrijf is ofwel
 - een bedrijf met akkerbouw en veehouderij.

De aanlooppremie wordt betaald in twee gelijke schijven met een minimale tussentijd van één jaar. De eerste schijf wordt betaald nadat de voorwaarden gecontroleerd en voldaan zijn.

De tweede schijf wordt betaald nadat er aangetoond is dat er voldoende eindproductiewaarde wordt gerealiseerd in het klein bedrijf door de omschakeling.

Er wordt een ontwikkelingsplan voor het klein landbouwbedrijf voorgelegd dat het volgende beschrijft :

- Een omschakeling van een gangbare naar de biologische productiemethode.

Na de omschakeling wordt minimaal $\frac{2}{3}$ van de eindproductiewaarde (omzet) van het klein landbouwbedrijf gerealiseerd met de commercialisatie van biologische producten.

- Een omschakeling van een gangbare commercialisatie naar commercialisatie via de korte keten.

Na de omschakeling wordt minimaal $\frac{2}{3}$ van de eindproductiewaarde (omzet) van het klein landbouwbedrijf gerealiseerd met de commercialisatie via de korte keten.

- Een omschakeling van gangbare landbouwproducties naar, voor Vlaanderen, nieuwe of zeldzame landbouwproducties.

Een bedrijf is gespecialiseerd in nieuwe of zeldzame landbouwproducties wanneer deze na commercialisatie $\frac{2}{3}$ van de eindproductiewaarde (omzet) van het klein landbouwbedrijf uitmaakt.

Nieuwe of zeldzame landbouwproducties zijn producties die hetzij nog niet voorkomen in het Vlaams Gewest hetzij op jaarbasis voor het Vlaams Gewest globaal een eindproductiewaarde vertonen van maximaal 10 miljoen euro.

6.1.2 Projectsteun voor innovaties in de landbouw

Deze maatregel stimuleert pure innovatie en vernieuwing op het land- en tuinbouwbedrijf en vormt een aanvulling op de reguliere VLIF investeringssteun. Via de projectsteun wil het VLIF innovatieve ideeën en concepten op het vlak van productie, verwerking en afzet van landbouwproducten realiseren.

Bijzonder voorwaarden :

1. Er wordt een projectboekhouding bijgehouden
2. In orde zijn met de wettelijke administratie voor het innovatieproject
Hier wordt minimaal onder verstaan: Een omgevingsvergunning die de uitoefening van alle bestaande en nieuw geplande bedrijfsactiviteiten toelaat op het landbouwbedrijf
Een attest waaruit blijkt dat het veebedrijf beschikt over voldoende nutriëntenemissierechten.
Attesten van Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen.
3. De begunstigde maakt een eindrapport op
Dit eindrapport bestaat uit minimaal drie en maximaal vijf bladzijden. De focus van dit rapport moet de graad van welslagen van de innovatie zijn
4. Pas na kennisgeving van selectie mogen de investeringen aangevat worden
Alleen investeringen die gestart zijn na de selectieprocedure van betreffende indienperiode komen in aanmerking voor subsidie. Pas nadat

er correspondentie ontvangen is dat de ingediende investering(en) in aanmerking komt/komen voor subsidie mogen er contractuele verbintenissen worden aangegaan om de investering uit te voeren. Die verbintenis blijkt uit een ondertekende overeenkomst, het ondertekenen van een offerte, een verkoopovereenkomst of gelijksoortige documenten.

5. De subsidiabele investeringskosten bedragen minimaal €25.000. De steun bedraagt 40 % met een maximum tot €200 000.

6.1.3 Investeringssteun in de landbouw

Vanaf 2015 wordt de VLIF-steun voor investeringen toegespitst op investeringen met als doel de weerbaarheid van je bedrijf te verhogen, een efficiënter energiegebruik en het reduceren van de broeikasgassen en ammoniak. De kosten van aankoop van de subsidiabele goederen moeten worden aangetoond evenals de betalingsbewijzen. De steun is afhankelijk van de submaatregel en situeert zich tussen 15% en 30% op de subsidiabele kosten met een maximum tot €1.000.000,00. De steun wordt uitbetaald in de vorm van een premie en eventuele rentesubsidie.

Steunintensiteit van 30% voor investeringen gericht op:

- de verbetering van de bodemkwaliteit
- de verbetering van de waterkwaliteit of -kwantiteit
- de verbetering van de biodiversiteit
- de verbetering van het dierenwelzijn die verder gaan dan de wettelijke normen
- de verbetering van de voedselveiligheid
- de verbetering van de arbeidskwaliteit en de arbeidsveiligheid
- de vermindering van de emissies van ammoniak, fijn stof en stikstofoxiden
- Specifieke investeringen in de biologische landbouw
- de realisatie van een primaire energiebesparing
- productie windenergie
- materieel en installaties die functioneren op hernieuwbare energie mits die duurzaam geproduceerd werd
- de vermindering van de hoeveelheid afval en de voedselverliezen
- de extra uitrusting van tractors en landbouwwerktuigen met het oog op precisielandbouw
- automatisatie die resulteert in een verhoging van de arbeidsproductiviteit
- het uitoefenen van activiteiten inzake landbouwverbreding
- de verhoging van de ruimtelijke kwaliteit
- bijzondere dierlijke productie

- aanplant van nieuwe beloftevolle fruitvariëteiten

Steunintensiteit van 15% voor investeringen gericht op:

- het voldoen aan nieuw wettelijke normen inzake dierenwelzijn
- onroerend goed om te voldoen aan wettelijke normen inzake mestopslag
- onroerend goed met oog op de realisatie van een structuurverbetering
- roerend goederen met een minimale bijdrage aan de verduurzaming
- Aankoop meerjarig plantgoed

6.1.4 Steun aan niet productieve investeringen

Vanaf 2015 wordt de VLIF-steun uitgebreid met steun aan investeringen die bijdragen aan de verbetering van biodiversiteit, landschap-, bodem- en waterkwaliteit en geen economisch voordeel opleveren. De kosten van aankoop van de subsidiabele goederen moeten worden aangetoond evenals de betalingsbewijzen. De niet-productieve investeringen moeten beëindigd worden binnen twee jaar na selectie van het aangemelde investeringsproject. Het einde van de investering wordt bepaald aan de hand van de laatste factuur.

De investeringskost bedraagt minimum €1.000,00.

De aanleg van kleine landschapselementen, poelen, herstel van aanplanting langs holle en trage wegen, dammen op erosiestroken en kleinschalige waterinfrastructuur zijn subsidabel.

Niet subsidiabele investeringen zijn irrigatiewerken, investeringen die voortvloeien uit een wettelijke verplichting, een haag, heg, houtkant of bomenrij die deel uitmaakt van een tuin of kan beschouwd worden als erfbeplanting of een windscherm, aanleg van een houtachtig windscherm rond een teelt, kleinschalige waterinfrastructuur die geplaatst wordt op een gecategoriseerde waterloop of die rechtstreeks in verbinding staat met een gecategoriseerde waterloop.

6.2 Uitbatingsteun

6.2.1 Betalingsrechten

Europa draagt via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) actief bij aan de doelstelling van een leefbare en duurzaam opererende voedselproductie in alle streken van de Europese Unie. Directe steun is budgettair de belangrijkste maatregel binnen dit beleid en heeft als doelstelling om het inkomen van landbouwers rechtstreeks te ondersteunen. Dit is nodig omdat de markt in bepaalde sectoren niet de hele tijd zorgt voor voldoende inkomsten, als vergoeding voor de hogere EU-normen inzake voedselveiligheid, milieu en dierenwelzijn, of als compensatie voor publieke diensten die niet vergoed worden door de markt.

Directe steun kent 2 vormen:

- Gekoppelde steun is inkomenssteun die qua bedrag varieert in functie van productie en voorbehouden is voor sommige sectoren. De zoogkoeienpremie is een Vlaams voorbeeld van dergelijke steun, gericht op de rundvleessector.
- Belangrijker is echter de ontkoppelde steun. Die is sinds meerdere jaren in Vlaanderen bekend onder de naam “bedrijfstoeslag”. De “bedrijfstoeslag” wordt jaarlijks uitbetaald aan landbouwers die betalingsrechten bezitten, als ze in dat jaar landbouwgronden in gebruik hebben en voldoen aan alle steunvoorwaarden.

De context waarbinnen landbouwbedrijven en de brede maatschappij zich bevinden, verandert constant, op economisch, ecologisch en sociaal vlak. Daarom is het nodig om het GLB inhoudelijk aan te passen aan nieuwe uitdagingen. Samengevat wil Europa met deze GLB-hervorming drie doelen bereiken: een meer concurrentieel landbouw, een meer duurzame landbouwproductie en een meer doelgerichte inzet van steun.

De hervorming heeft ook budgettaire gevolgen voor Vlaanderen. Het Vlaamse budget voor directe steun voor de periode 2014-2019 daalt met 9% in vergelijking met de periode 2007-2013 als gevolg van budgettaire herverdelingen tussen de Europese lidstaten. Verder wordt stapsgewijs tot 10% van het budget overgeheveld naar plattelandontwikkeling. Het jaarlijkse Vlaamse budget van ongeveer 240 miljoen euro blijft niettemin aanzienlijk.

Binnen directe steun zijn de volgende inhoudelijke hervormingen voorzien:

- Directe steun is voorbehouden voor actieve landbouwers;
- Gekoppelde steun blijft mogelijk. Vlaanderen voorziet in nieuwe steunregimes voor de rundvleessector (kalverpremie en zoogkoeienpremie);
- Actieve landbouwers met betalingsrechten ontvangen, na activatie van deze rechten, jaarlijks niet één bedrag, maar meerdere deelbedragen (nl. de basisbetaling, de vergroeningspremie, de premie voor jonge landbouwers);
- De grootte van de basisbetaling is begrensd op €150 000 per begunstigde.
- Landbouwers die de basisbetaling ontvangen moeten, mits uitzonderingen, 3 vergroeningspraktijken toepassen: gewasdiversificatie, behoud van blijvend grasland en aanleg van ecologisch aandachtsgebied. Gebeurt dit niet, dan kan een begunstigde tot 125% van de vergroeningspremie verliezen.

6.2.2 Betalingsrechten en CSA

Betalingsrechten uit de Vlaamse reserve

(Jonge) landbouwers die pas gestart zijn kunnen Vlaamse betalingsrechten verkrijgen uit de Vlaamse reserve. Dit kan een waardeverhoging zijn van hun bestaande laagwaardige betalingsrechten of de toekenning van nieuwe betalingsrechten voor subsidiabele oppervlakte waarvoor nog geen betalingsrechten zijn toegekend. Hierbij is de waarde van de nieuwe betalingsrechten gelijk aan de gemiddelde Vlaamse eenheidswaarde en worden de bestaande betalingsrechten opgehoogd tot datzelfde gemiddelde.

Wie krijgt in 2020 betalingsrechten uit de Vlaamse reserve?

- Alle starters en jonge starters kunnen (bijkomende) Vlaamse betalingsrechten aanvragen uit de Vlaamse reserve als ze aan bepaalde voorwaarden voldoen.
- Elk landbouwbedrijf kan slechts éénmaal betalingsrechten uit de Vlaamse reserve krijgen.

Kom ik in 2020 in aanmerking voor de toekenning van betalingsrechten als jonge starter?

Om als jonge starter in 2020 in aanmerking te komen voor betalingsrechten uit de Vlaamse reserve moet aan enkele specifieke voorwaarden voldaan zijn. Bepaalde voorwaarden zijn van toepassing op de landbouwer (het landbouwbedrijf) en andere zijn van toepassing op de jonge zaakvoerder.

Als landbouwer wordt beschouwd de rechtspersoon, groepering van natuurlijke personen en natuurlijk persoon aan wie het landbouwnummer bij het Departement Landbouw en Visserij is gekoppeld. De jonge zaakvoerder is een natuurlijke persoon die alleen of samen met andere natuurlijke personen de officiële verantwoordelijke is van deze landbouwer. Als het landbouwnummer uitsluitend gekoppeld is aan één natuurlijke persoon, is de jonge zaakvoerder dezelfde als de landbouwer.

Voorwaarden waaraan de landbouwer moet voldoen:

- De landbouwer is een GLB-actieve landbouwer.
- De landbouwer beschikt over een jonge zaakvoerder.
- De landbouwer heeft in 2017, 2018 of 2019 geen Vlaamse betalingsrechten uit de reserve ontvangen
- De landbouwer beschikt op 21 april 2020 over naakte hectaren (= subsidiabele oppervlakte waarvoor hij nog geen betalingsrechten heeft) of over Vlaamse betalingsrechten met een eenheidswaarde lager dan de gemiddelde eenheidswaarde.
- De landbouwer heeft Vlaamse percelen in gebruik op de uiterste indieningsdatum van de verzamelaanvraag en geeft deze percelen tijdig aan in zijn verzamelaanvraag.

Voorwaarden waaraan de jonge zaakvoerder moet voldoen:

- De jonge zaakvoerder is jonger dan 41 jaar in het eerste jaar dat hij een aanvraag voor de basisbetaling indient en dus concreet Vlaamse of Waalse betalingsrechten in gebruik heeft. Als de landbouwer (bv in het geval van een rechtspersoon) al eerder bestond maar de jonge zaakvoerder later is toegetreden, wordt het jaar genomen waarin de jonge zaakvoerder verantwoordelijk is geworden binnen de landbouwer.
- De landbouwer waarvoor betalingsrechten uit de reserve worden aangevraagd, is de eerste vestiging van de jonge zaakvoerder.

Ook al voldoet de jonge zaakvoerder aan alle overige voorwaarden; op een tweede, derde, ... vestiging kunnen geen betalingsrechten uit de reserve toegekend worden.

Onder eerste vestiging van een landbouwbedrijf wordt één van de volgende gevallen bedoeld;

- u baat als natuurlijk persoon voor de eerste keer een landbouwbedrijf uit in eigen naam;
- u bent als natuurlijk persoon voor de eerste keer bestuurder, behorende vennoot of zaakvoerder van een rechtspersoon;
- u bent als natuurlijk persoon voor de eerste keer lid van een groepering.

- De jonge zaakvoerder heeft zich in de laatste vijf jaar voor het eerst gevestigd, dus vanaf 1 januari 2015.
- De jonge zaakvoerder is vakbekwaam en kan dit aantonen met één van volgende bewijsstukken:
 - een diploma of getuigschrift van een basisopleiding inzake landbouw, tuinbouw of aanverwant op het niveau hoger secundair, hoger niet-universitair of universitair onderwijs;
 - een installatieattest van een startersopleiding land- en tuinbouw (B-cursus) behaald voor 1 september van het jaar van de aanvraag;
 - een diploma of getuigschrift van een basisopleiding die als gelijkwaardig wordt erkend met een startersopleiding land- en tuinbouw. Over deze gelijkwaardigheid wordt beslist op basis van een gemotiveerde en gedocumenteerde aanvraag.
- De jonge zaakvoerder heeft daadwerkelijk, langdurig zeggenschap binnen alle ondernemingen/exploitanten van de rechtspersoon of de groepering van natuurlijke personen.
 - Daadwerkelijke, langdurige zeggenschap heeft betrekking op de financiële inbreng van de jonge zaakvoerder, het dagdagelijks bestuur en het delen in financiële risico's. Dit kan alleen of samen met andere bedrijfsvoerden.
 - Daadwerkelijk, langdurig zeggenschap moet aangetoond kunnen worden met statuten en het aandelenregister in het geval van een rechtspersoon of (bij voorkeur) met een samenuitbatingscontract in het geval van een groepering. Het contract of de statuten mogen geen bepalingen bevatten die de bevoegdheden van de jonge zaakvoerder beperken.

Betalingsrechten als starter

Om als starter Vlaamse betalingsrechten uit de reserve te verkrijgen moet aan enkele specifieke voorwaarden voldaan zijn. Bepaalde voorwaarden zijn van toepassing op de landbouwer en andere zijn van toepassing op de verantwoordelijke van de landbouwer.

Als landbouwer wordt beschouwd de rechtspersoon of groepering van natuurlijke personen of natuurlijke persoon aan wie het landbouwnummer wordt gekoppeld. De verantwoordelijke is de natuurlijke persoon die alleen of samen met andere natuurlijke personen de officiële verantwoordelijke is van deze landbouwer. Als het landbouwnummer uitsluitend gekoppeld is aan één natuurlijk persoon, is de verantwoordelijke dezelfde als de landbouwer.

Voorwaarden waaraan de landbouwer moet voldoen:

- De landbouwer is een GLB-actieve landbouwer.
- De landbouwer heeft in 2017, 2018 of 2019 geen Vlaamse betalingsrechten uit de reserve ontvangen
- De landbouwer heeft Vlaamse percelen in gebruik op de uiterste indieningsdatum van de verzamelaanvraag en geeft deze percelen tijdig aan in zijn verzamelaanvraag.
- De landbouwer beschikt over naakte hectaren (= subsidiabele oppervlakte waarvoor hij nog geen betalingsrechten heeft) of over Vlaamse betalingsrechten met een eenheidswaarde lager dan de gemiddelde eenheidswaarde.
- De landbouwer dient binnen de 2 kalenderjaren na het jaar van de eerste vestiging een aanvraag voor Vlaamse betalingsrechten via de reserve in.
- Gestart in 2018 -> mag aanvragen tot en met 2020

Voorwaarden waaraan alle verantwoordelijken moeten voldoen:

- De verantwoordelijke heeft in de vijf jaar vóór de start van het landbouwbedrijf geen landbouwbedrijf uitgebaat in eigen naam en is geen bestuurder, behorende vennoot of zaakvoerder van een rechtspersoon of lid van een groepering geweest die een landbouwactiviteit uitoefende;
 - De verantwoordelijke is vakbekwaam en kan dit aantonen met één van volgende bewijsstukken:
 - een diploma of getuigschrift van een basisopleiding inzake landbouw, tuinbouw of aanverwant op het niveau hoger secundair, hoger niet-universitair of universitair onderwijs;
 - een installatieattest van een startersopleiding land- en tuinbouw (B-cursus) behaald voor 1 september van het jaar waarin u de aanvraag indient;
 - een diploma of getuigschrift van een basisopleiding die als gelijkwaardig wordt erkend met een startersopleiding land- en tuinbouw. Over deze gelijkwaardigheid wordt beslist

6.2.3 Beheersovereenkomsten

Voor welke agromilieumaatregelen van Landbouw en Visserij kan je subsidies aanvragen?

- Mechanische onkruidbestrijding;
- Teelt van vlinderbloemigen;
- Verwarringstechniek in de fruitteelt;
- Behoud van lokale veerassen.

Deze subsidies worden enkel verleend in het kader van vijfjarige verbintenissen. Een verbintenis vangt altijd aan op 1 januari.

Je moet de verbintenis naleven gedurende vijf opeenvolgende jaren.

Enkel percelen subsidiabel landbouwareaal gelegen in het Vlaams Gewest komen in aanmerking voor deze subsidies.

Voor de subsidie behoud lokale rundvee- en schapenrassen kom je in aanmerking als je een Vlaamse exploitatie beheert met een actief veebeslag voor de betrokken dieren.

Subsidie mechanische onkruidbestrijding

Subsidiebedrag:

De subsidie voor het toepassen van mechanische onkruidbestrijding bedraagt jaarlijks €260/ha.

Subsidievoorwaarden:

- Je past gedurende vijf opeenvolgende jaren mechanische onkruidbestrijding toe op minstens je verbintenisoppervlakte;
- Je gebruikt geen herbiciden en bodemontsmettingsmiddelen tijdens de hele hoofdteelt en de voorbereidingswerkzaamheden op de percelen waarvoor je subsidie aanvraagt. Voor eenjarige teelten gelden die voorwaarden eveneens voor de voor- of nateelten, behalve als de nateelt de hoofdteelt van het volgende jaar is;
- Je moet het gebruik van mechanische onkruidbestrijding kunnen aantonen bij controle;
- Alle openluchtteelten met uitzondering van grasland, grasklaver, klaver, luzerne, vlinderbloemige mengsels en bebossing komen in aanmerking;
- Per teeltgroep hou je een teeltfiche bij waarin de verschillende toegepaste onkruidbestrijdingstechnieken beschrijft. Deze fiche moet je bij controle kunnen voorleggen;
- Je respecteert de 1 meter spuitvrije zone langs waterlopen.

In aanmerking komende percelen:

- De volledig ingezaaide of beteelde oppervlakte komt in aanmerking voor de subsidie, alsook de onverharde oppervlakte die noodzakelijk is voor de teeltwerkzaamheden. Enkel percelen waarop aanplantingen kunnen gebeuren komen in aanmerking. Sierteelt in potten op containervelden valt hier niet onder;
- De percelen waarop je mechanische onkruidbestrijding toepast moet je in eigen gebruik hebben van 21 april tot 31 december;

- De betalingsrechten kunnen enkel geactiveerd worden door de landbouwer die de subsidie aanvraagt.
- De bemestingsrechten kunnen aangevraagd worden door een andere landbouwer.

Oppervlakte mechanische onkruidbestrijding:

In je inschrijving voor een vijfjarige verbintenis voor toepassing van mechanische onkruidbestrijding kies je zelf een 'verbintenisoppervlakte'.

Deze verbintenisoppervlakte is minstens 0,5 ha/bedrijf.

- Je verbintenisoppervlakte is de minimale oppervlakte waarop je vijf jaar lang mechanische onkruidbestrijding moet toepassen;
- De percelen waarop je mechanische onkruidbestrijding toepast mogen jaarlijks wisselen;
- De maximale oppervlakte waarvoor je jaarlijks kan uitbetaald worden is 120% van je verbintenisoppervlakte.

Aanvraag subsidie:

De subsidie moet je in twee stappen aanvragen:

1. Een verplichte inschrijving via het e-loket in het jaar voorafgaand aan de start van je vijfjarige verbintenis. Dit kan vanaf 1 oktober tot uiterlijk 30 november;
2. Een jaarlijkse betalingsaanvraag (5 jaar) via de verzamelaanvraag na goedkeuring van je inschrijving. Dit doet u door de bijkomende bestemming 'MOB' in te vullen bij de betreffende percelen.

Subsidie teelt van vlinderbloemigen

Subsidiebedrag:

Teelt	Minimale zaaihoeveelheid	Bedrag (€/ha)
Grasklavermengsel	30 kg/ha, min. 10 gewicht% witte klaver of 20 gewicht% rode klaver of 20 gewicht% combinatie witte en rode	€450
Luzerne-grasmengsel	30 kg/ha met minimaal 40 gewicht% Luzerne	€450
Rode klaver	12 kg/ha	€450
Luzerne	25 kg/ha	€450
Erwten (niet voor menselijke consumptie)	75 korrels/m ²	€600*
Veldbonen	40 korrels/m ² zomerveldbonen 20 korrels/m ² winterveldbonen	€600*

* voorwaarde: jaarlijks herinzaaien

Subsidievoorwaarden:

- Je teelt gedurende vijf opeenvolgende jaren vlinderbloemige gewassen op minstens je verbintenisoppervlakte;
- Je gebruikt gecertificeerd zaaizaad. Het gebruik van het zaaizaad moet worden gestaafd aan de hand van facturen en keuringsetiketten die op de zakken hangen. Die bewijzen moet je bijhouden tot minimaal drie jaar na de laatste betaling voor de verbintenis en bij controle worden voorgelegd;
- Je zaait de teelten vóór 1 juni in;
- Je behoudt de teelten tot minstens 15 februari van het jaar dat volgt op het jaar van de aangifte, erwten en veldbonen: behoud tot minstens 15 juli van het jaar van de aangifte;
- Herinzaai is alleen toegestaan na voorafgaande schriftelijke melding bij de buitendienst. Na de melding mag je omploegen. Herinzaai moet gebeuren binnen twee weken na het omploegen. Doorzaai is altijd mogelijk;
- De vlinderbloemige moet duidelijk zichtbaar aanwezig blijven, ook als je de teelt meerdere jaren aanhoudt;
- Je mag de percelen die voor de verbintenis zijn aangegeven tot en met 15 augustus van het jaar van de aangifte uitsluitend maaien. Na 15 augustus van het jaar van de aangifte is begrazing toegestaan;

- Je geeft de percelen in kwestie jaarlijks aan in de verzamelaanvraag en meldt elke wijziging van de initiële aangifte zodra die wijziging zich voordoet.

In aanmerking komende percelen:

- Alleen de ingezaaide oppervlakte komt in aanmerking voor de subsidie;
- Je hebt de percelen in kwestie in eigen gebruik vanaf 21 april tot en met 31 december.

Oppervlakte vlinderbloemigen:

- In je inschrijving van een vijfjarige verbintenis voor de teelt van vlinderbloemigen kies je zelf een 'verbintenisoppervlakte';
- Deze verbintenisoppervlakte is minstens 0,5 ha/bedrijf;
- Je verbintenisoppervlakte is de minimale oppervlakte waarop je vijf jaar lang vlinderbloemigen moet telen;
- De percelen waarop je vlinderbloemigen teelt mogen jaarlijks wisselen;
- De maximale oppervlakte waarvoor je jaarlijks kan uitbetaald worden is 120% van je verbintenisoppervlakte.

Aanvraag subsidie:

De subsidie moet je in twee stappen aanvragen:

1. Een verplichte inschrijving via het e-loket in het jaar voorafgaand aan de start van je vijfjarige verbintenis. Dit kan vanaf 1 oktober tot uiterlijk 30 november;
2. Een jaarlijkse betalingsaanvraag (5 jaar) via de verzamelaanvraag na goedkeuring van je inschrijving. Dit doet u door de bijkomende bestemming 'VLI' in te vullen bij de betreffende percelen

Bio-hectaresteen

Landbouwers die voldoen aan het lastenboek voor de biologische productie kunnen rekenen op een financiële ondersteuning voor de extra kosten.

Subsidiebedrag:

Er zijn verbintenissen voor percelen in omschakeling (2 of 3 jaar) en verbintenissen voor bio-percelen (5 jaar). Het bedrag dat je jaarlijks kan ontvangen is afhankelijk van het type verbintenis en de teelt op de percelen:

Jaarlijks subsidiebedrag per teeltgroep (euro/ha)	Omschakeling	Voortzetting
Eenjarige akkerbouw- en ruwvoederteelten	€480	€260
Eenjarige fruit- en groenteteelten en kruiden	€850	€400

Beschutte teelten	€1 320	€400
Grasland en meerjarige voederteelten	€300	€120
Meerjarige fruit- en groenteteelten en kruiden	€860	€210

Subsidievoorwaarden:

- Je perceel is in het kader van de biologische productiemethode aangemeld bij en staat onder controle van een door de Vlaamse overheid erkend controleorgaan voor de biologische productiemethode (TÜV-Nord Integra, Certisys bvba, Quality Partner n.v.);
- Je perceel werd niet gedeclasseerd;
- Je bedrijf of product werd niet geschorst;
- Je geeft je perceel jaarlijks aan in de verzamel aanvraag;
- Je meldt elke wijziging van de initiële aangifte zodra die wijziging zich voordoet;
- Indien je subsidie voor meerjarige fruitteelt aanvraagt voor hoogstammige fruit- of notenbomen, moet de fruitopbrengst van de bomen die meer dan 5 jaar voordien werd aangeplant, gecommmercialiseerd worden.

In aanmerking komende percelen:

- Enkel percelen subsidiabel landbouwareaal gelegen in het Vlaams Gewest komen in aanmerking voor de subsidie;
- De volledig ingezaaide of beteelde oppervlakte komt in aanmerking voor de subsidie, alsook de onverharde oppervlakte die noodzakelijk is voor de teeltwerkzaamheden;
- Om in aanmerking te komen voor de premie voor meerjarige fruitteelten, moeten hoogstammige fruitbomen een dichtheid hebben van minimum 15 bomen/ha (homogeen verspreid over het perceel). Laagstammige fruitbomen en heesters moeten een dichtheid hebben van minimum 300 bomen/ha;
- Tabak, champignons, bos, spontane bedekking, gronden in natuurbeheer, teelten niet in volle grond en sierteelt komen NIET in aanmerking voor de subsidie;
- De percelen waarop je de biologische productiemethode toepast moet je in eigen gebruik hebben vanaf 21 april en gedurende de volledige teeltperiode van de hoofdteelt. Als uitzondering op het in eigen gebruik hebben, wordt het sluiten van een inscharringscontract toegestaan;
- De betalingsrechten kunnen enkel geactiveerd worden door de landbouwer die deze subsidie aanvraagt;

- De bemestingsrechten kunnen aangevraagd worden door een andere landbouwer.

Er zijn twee soorten verbintenissen:

Hectaresteen voor omschakeling naar de biologische productiemethode 'HOB'

- Deze steun is voor percelen in omschakeling. De verbintenis geldt voor 2 of 3 jaar en is afhankelijk van de omschakelingsstermijn;
- Het perceel mag tijdens de laatste vijf jaar voor de start van de verbintenis geen deel hebben uitgemaakt van een biologische productie-eenheid;
- De omschakeling van het perceel moet gestart en aangemeld zijn bij je controleorgaan vóór de uiterste indieningsdatum van de verzamelaanvraag;
- Na afloop van deze verbintenis, kan je eventueel een vijfjarige verbintenis voor de voortzetting van de biologische productiemethode aangaan.

Hectaresteen voor voortzetting van de biologische productiemethode 'HVB'

- Vijfjarige verbintenis voor bio-percelen;
- Volgend op een verbintenis voor omschakeling naar de biologische productiemethode 'HOB' of op een eerdere verbintenis voor voortzetting van de biologische productiemethode 'HVB' (niet verplicht).

Aanvraag subsidie:

- Per perceel ga je een aparte verbintenis aan;
- Om een nieuwe verbintenis aan te gaan, vul je in je verzamelaanvraag de bijkomende bestemming 'HOB' of 'HVB' in bij de percelen waarvoor je een verbintenis wenst aan te gaan. De verzamelaanvraag geldt dan als verbintenis aanvraag en ook als betalingsaanvraag voor het eerste jaar;
- Gedurende de looptijd van je verbintenis, doe je jaarlijks een betalingsaanvraag door de bijkomende bestemming ('HOB' of 'HVB') aan te geven op de overeenkomstige percelen in uw verzamelaanvraag.

Subsidie combineren met andere subsidies:

Hectaresteen voor de biologische productiemethode is op eenzelfde perceel combineerbaar met:

- Vlinderbloemige gewassen;
- Een aantal beheerovereenkomsten van VLM (meer info bij de dienst beheerovereenkomsten in uw regionale vestiging van de VLM);
- Aanplantsubsidie boslandbouwsystemen;
- Basisbetaling en vergroening.

Let op: het uitbetaald bedrag voor biologische productiemethode zal gereduceerd worden op bufferstroken en bosranden die je aangeeft in het kader van de vergroeiingsvereiste voor ecologisch aandachtsgebied.

Hectaresteen voor de biologische productiemethode is eveneens combineerbaar met de subsidie voor de controlekosten biologische productiemethode.

6.2.4 Management - Advies

Een CSA-bedrijf dat kiest voor de biologische productiemethode kan een korting ontvangen op de factuur voor het verkrijgen van advies over de biologische productiemethode verstrekt door een erkend adviseur. Het kan gaan om bedrijfsadvisering in het kader van een eventuele omschakeling naar de biologische productie, of de opmaak van een biobedrijfsplan om een zicht te krijgen wat de biologische productiemethode zou betekenen voor je bedrijf. Eens er omgeschakeld is naar de biologische productie is het advies eerder teelttechnisch georiënteerd, maar ook de marktperspectieven en bedrijfseconomie komen aan bod.

Soorten advies

Binnen de soorten advies zijn twee grote groepen te onderscheiden. Enerzijds het omschakelingsadvies en de opmaak van het biobedrijfsplan, en anderzijds het startersadvies en bedrijfsadvies.

De eerste groep advies is gericht op omschakeling, hoe zal je bedrijf er uit zien als je omschakelt naar de biologische productie.

De tweede groep advies is eerder gericht op teelttechnisch advies, onkruidbestrijding, enz., maar marktperspectieven en bedrijfseconomie komen ook aan bod.

6.2.4.1. Omschakelingsadvies

Het omschakelingsadvies is er voor de gangbare landbouwer of kandidaat-biologische landbouwer. Het betreft hier bedrijfsadvisering in het kader van een eventuele omschakeling naar de biologische productiemethode.

Het omschakelingsadvies moet minimaal drie van de volgende elementen bevatten:

- Noodzakelijke stappen bij omschakeling;
- Te verwachten bedrijfsvoering;
- Beschrijving arbeidsbehoefte;
- Eerste bedrijfseconomische berekening;
- Steunmaatregelen;
- Huidige regelgeving;
- Afzetmogelijkheden.

6.2.4.2. Opmaak van een biobedrijfsplan

Het betreft hier de opmaak van een biobedrijfsplan voor jouw als landbouwer, kandidaat-biologische landbouwer, biologische landbouwer en startende biologische landbouwer. Het biobedrijfsplan is een soort bedrijfsontwikkelingsplan. Hoe zal je bedrijf er uit zien als het een biologisch bedrijf wordt. Welke stappen moet je ondernemen, wat is de arbeidsbehoefte, kostprijs, wat leert de bedrijfseconomische berekening je, ...

Het biobedrijfsplan dient minimaal volgende elementen te bevatten:

- Huidige bedrijfsvoering;
- Kansen en knelpunten van het bedrijf;
- Te verwachten bedrijfsvoering;
- Noodzakelijke stappen bij omschakeling;
- Teeltplan, beschrijving teelten;
- Beschrijving arbeidsbehoefte;
- Bedrijfseconomische berekening;
- Nodige investeringen;
- Steunmaatregelen;
- Afzetmogelijkheden.

6.2.4.3. Startersadvies

Het startersadvies is voor startende biologische landbouwers die de biologische productiemethode toepassen en bijgevolg een contract hebben afgesloten met een erkend controleorgaan en nog in de omschakelperiode zitten.

Het startersadvies moet minstens één van de volgende elementen bevatten:

- Onkruidbestrijding;
- Gewasbescherming;
- Bemesting;
- Verwerven van nieuwe technieken of vaardigheden;
- Nieuwe teelten, beschrijving teelten;
- Bedrijfseconomie, kostprijsberekening;
- Huidige regelgeving;
- Steunmaatregelen;
- Marktperspectieven;
- Bodemvruchtbaarheid.

6.2.4.4. bedrijfsadvies

Het bedrijfsadvies is voor de biologische landbouwer.

Het bedrijfsadvies moet minstens één van de volgende elementen bevatten:

- Onkruidbestrijding;
- Gewasbescherming;
- Bemesting;
- Verwerven van nieuwe technieken of vaardigheden;
- Nieuwe teelten, beschrijving teelten;
- Bedrijfseconomie, kostprijsberekening;
- Huidige regelgeving;
- Steunmaatregelen;
- Marktperspectieven;
- Bodemvruchtbaarheid.

Hoeveel bedraagt de korting ?

Voor de verschillende soorten advies worden verschillende subsidiepercentages vastgelegd en een verschillend plafond.

	Percentage van het contractbedrag (exclusief btw)	Maximaal plafond voor de landbouwer/land- en tuinbouwschool voor alle contracten per soort advies samen
Omschakelingsadvies	75%	€510
Biobedrijfsplan	75%	€960
Startersadvies	75%	€3 200
Bedrijfsadvies	50%	€4 000

De erkende BIO-bedrijfsdiensten en BIO-adviseurs vind je op de website van lv.vlaanderen.be.

6.2.5 KRATOS - Raad op maat

Dankzij deze PDPO III-maatregel kunt u als land- of tuinbouwer gratis advies op maat van uw bedrijf aanvragen over meerdere onderwerpen, verdeeld in 14 adviesmodules:

- Module 1: Ondernemingsplan

- Module 2: Bedrijfseconomisch advies
- Module 3: Randvoorwaarden
- Module 4: Vergroening
- Module 5A: Biodiversiteit: Agromilieuoacties m.b.t. biodiversiteit
- Module 5B: Biodiversiteit: Instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en Programatische Aanpak Stikstof (PAS)
- Module 5C: Biodiversiteit: Link tussen biodiversiteit en veerkracht van het agro-ecosysteem, link tussen monoculturen en gevoeligheid voor ziekten en extreme klimatologische gebeurtenissen, informatie over invasieve soorten
- Module 6B: Klimaat: Energie
- Module 7A: Water: Geïntegreerde gewasbescherming IPM (Integrated Pest Management)
- Module 7B: Water: KRW (Kaderrichtlijn water)
- Module 8: Bodem
- Module 9: Arbeidsveiligheid
- Module 10: Technisch advies verwerking primaire landbouwproducten (voeding)

U heeft de vrijheid om alleen advies aan te vragen over een adviesmodule naar keuze. Wel gelden enkele beperkingen:

- Als starter:
 - kan u over de gehele looptijd van PDPO III maximaal over alle adviesmodules één maal advies aanvragen, uitgezonderd over modules 1 en 2, waarover u als starter twee maal advies mag aanvragen.
- Als niet-starter:
 - kan u over de gehele looptijd van PDPO III maximaal over alle modules één maal advies aanvragen.
- Module 1 (ondernemingsplan) en module 2 (bedrijfseconomisch advies)
 - Bio-landbouwers kunnen geen KRATOS-advies aanvragen voor de modules 1 (ondernemingsplan) en 2 (bedrijfseconomisch advies) omdat zij voor deze adviesonderwerpen gebruik kunnen maken van de specifieke subsidieregeling voor biolandbouwers.
 - Een advies voor de modules 1 (ondernemingsplan) en 2 (bedrijfseconomisch advies) kan u enkel aanvragen wanneer u al een adviesaanvraag voor module 5A, 5B, 5C, 6A, 6B, 7A, 7B, 8 of 9 hebt ingediend die al bevestigd werd door een adviesdienst. Deze voorwaarde wordt bekeken over de gehele PDPO III-periode. Dit wil zeggen dat als u tijdens de eerste looptijd van KRATOS al advies over één van de negen genoemde adviesmodules hebt aangevraagd, u aan de voorwaarde voldoet.

6.2.6 Limburgse rurale steun

Binnen de perken van het jaarlijks vastgestelde budget kan de deputatie een subsidie verlenen aan bedrijfsadviesdiensten die land- en tuinbouwers adviseren bij:

- Het opstellen van een bedrijfsplan met een risicoanalyse van de huidige bedrijfsvoering;
- Het opstellen van advies over het meest passend juridisch statuut van een landbouwbedrijf;
- Het opstellen van advies aan privépersonen met de ambitie een landbouwbedrijf te starten of (deels) over te nemen;
- Het opstellen van een passende beoordeling.

Bedrag tussenkomst

- €350 per aangesloten land- of tuinbouwbedrijf waarvoor door de bedrijfsadviesdienst een bedrijfsplan met risicoanalyse van de huidige bedrijfsvoering wordt opgesteld;
- €200 per land- of tuinbouwbedrijf waarvoor door de bedrijfsadviesdienst een advies over het meest passend juridisch statuut van een landbouwbedrijf wordt opgesteld;
- 50% van de kosten met een maximum van €250 per prestarter die voor de start of (gedeeltelijke) overname van een agrarisch bedrijf geadviseerd wordt door de bedrijfsadviesdienst;
- €150 passende beoordeling.

6.2.7 Beheersovereenkomsten VLM

Een beheersovereenkomst is een vrijwillige, vijfjarige overeenkomst met de Vlaamse Landmaatschappij om extra inspanningen te doen voor het milieu, de natuur en de biodiversiteit in Vlaanderen in ruil voor een jaarlijkse vergoeding.

Een beheersovereenkomst bestaat uit één of meerdere beheerpakketten. Een beheerpakket omvat maatregelen en voorschriften die gericht zijn op het behoud of de verbetering van de kwaliteit van het milieu, de natuur of het landschap.

Volgende beheersovereenkomsten zijn mogelijk :

- beheersovereenkomst aanleg en onderhoud bloemenstrook
- beheersovereenkomsten hamster
- beheersovereenkomsten grauwe kiekendief
- beheersovereenkomsten akkervogels
- beheersovereenkomsten weidevogels
- beheersovereenkomsten erosiebestrijding
- beheersovereenkomsten kleine landschapselementen

- beheerovereenkomsten soortenrijk grasland
- beheerovereenkomsten perceelsranden
- beheerovereenkomst waterkwaliteit

Beheerovereenkomsten starten altijd op 1 januari. Landbouwers kunnen een aanvraag indienen tot en met 1 oktober van het jaar voorafgaand aan de startdatum. Bij het invullen van een aanvraag laten landbouwers zich best bijstaan door de bedrijfsplanners van de VLM. Zij geven gratis en vrijblijvend advies over de mogelijkheden voor beheerovereenkomsten op landbouwbedrijven.

Limburg:

- Davy Noelmans - 0497 47 64 35
- Gert Peeters - 0494 56 48 61
- GreetDielis - 0459 22 89 05
- Jurgen Bernaerts - 0494 56 48 58
- Martijn Erkens - 0497 47 64 36
- Dirk Awouters - 0494 56 48 57

7. ERVARINGS- DESKUNDIGEN AAN HET WOORD

Interview met David Daems die in 2012 van start ging met Antaboga te Tessenderlo.

Had u bij de opstart van de CSA in 2012 al ervaring in land- en tuinbouw?

Ik had helemaal geen ervaring, maar ik had wel interesse. Ik ben een opleiding gaan volgen als herborist. Daar sprak iemand van permacultuur en zo ben ik in contact gekomen met CSA. Daarna ben ik alles volledig zelf gaan uitzoeken.

Was het makkelijk om van bij het begin voldoende participanten te vinden die wilden meestappen in het project?

Dat was niet evident omdat ik nog niet de zekerheid naar voor kon brengen van hoe het zou gaan zijn. Ik wou rustig beginnen en ervaring opdoen. Daarom heb ik het in het begin low profile gehouden, in combinatie met een halftijdse job in de buitenschoolse opvang.

Ik ben opgestart met 12 mensen, die wekelijks kwamen plukken in de vorm van zelfoogst. Nu zit ik aan 46 mensen (waarvan een 7-tal kinderen), dus 39 volwassen equivalenten.

Ik heb samen met Bernd van Hoeve Het Blokhuis een informatievergadering gedaan. De bedoeling was dat hij extra groenten zou kunnen leveren aan mij, maar hij had zelf zoveel aanvragen bij de opstart dat ik uiteindelijk zelf in alle groenten moest voorzien. Dat was een maand nadat ik alles gepland had en gezaaid in de serre. Het is een goede leerschool geweest, maar ook moeilijk om het allemaal bij te

werken. Ik had te weinig en dan ben ik regelmatig gaan bijhalen voor extra aanvulling van het pakket. Sinds enige tijd ben ik wel zelfbedruipend.

Was het vinden van een geschikt perceel een grote moeilijkheid?

Nee, want dit huis en de grond (0,5 ha) zijn van mijn nonkel; we zijn hier kunnen komen wonen. Erna is het idee gekomen om achter het huis aan landbouw te doen. De grond was verpacht aan een andere boer die er maïs op teelde. Die heeft het dan laten vallen zodat ik erop ben kunnen beginnen.

Was het gemakkelijk om voldoende financiële middelen bij elkaar te krijgen voor de opstart?

Nee, zeker niet. Ik ben in bijberoep opgestart omdat ik nog ervaring wou opdoen, maar ook om de financiële druk te verlagen (de sociale bijdrage per kwartaal is al rond de €700, dat moet je sowieso al binnenbrengen). Verder heb ik me het basismateriaal aangeschaft.

Bestaat er zoiets als een ideale formule, is met twee of meer een project opstarten interessanter dan alleen?

Ik ben liefst zelf kapitein van mijn eigen schip; ik bepaal een duidelijke route. In het begin had ik plannen om op een groter stuk te beginnen tezamen met een ander. Dat is gaandeweg beginnen botsen omdat ik de afspraken maakte en de communicatie deed, en hij achterwege bleef. Dan begin je je af te vragen: 'Hoe gaat het in de toekomst evolueren?' Dat was voor mij een duidelijk signaal en het project is dan ook niet doorgedaan. Er zijn echter ook voldoende voorbeelden van projecten met twee personen die goed samenwerken, dus dat kan perfect.

Als je met twee bent kan je sneller dingen bespreken, bv. naar aanpak toe. Als je alleen bent zit je snel op je eigen eiland. Dat was bij mij in het begin toch; 'dat is mijn gedacht en gevoel; zo wil ik het en zo moet het.' Maar nu ben ik mijn horizons aan het verbreden. Je creëert sowieso je eigen stijl vanuit je interesses.

Het zou wel leuk zijn mocht ik een aantal vaste vrijwilligers vinden die wat ondersteuning kunnen geven. Vrijwilligers die weten hoe er gewerkt wordt, wat de principes zijn, waarop gelet moet worden. Echt een coöperant om mee het bedrijf te vergroten... Geen idee, dat is nu alleszins niet aan de orde.

Antaboga heeft intussen al 140 deelnemers (volwassen equivalenten); bestaat er zoiets als een plafond, waarboven jullie niet gaan?

Op het veld dat ik momenteel bewerk wou ik gaan naar maximum 70 à 75 voltijds equivalenten. Dat is echter niet voldoende om er zelfstandig van te kunnen leven. Gemiddeld genomen hanteert men de norm van ongeveer 1 ha teeltoppervlakte (of iets meer) per persoon om te bewerken. Hiermee kan je ongeveer 200 deelnemers

voorzien. Daarom ben ik op zoek naar een extra perceel. Er is alvast een optie die ik nu aan het bekijken ben en waar er gesprekken over gaande zijn.

Mocht dat extra perceel er komen dan sluit ik een samenwerking zeker niet uit. Er zijn hier mogelijkheden in.

Zijn de oogstmomenten voor de leden op vaste tijden, en hoe pakken jullie de controle van de hoeveelheid geogste groenten aan?

Aangezien ik nog niet zo veel leden heb is dat nog te overzien, temeer omdat ik de laatste tijd constant hier ben. Ik heb eigenlijk geen openings- of sluitingsuur. Iedereen kan in principe altijd binnen. Wat het oogsten betreft: het is niet makkelijk om het aantal planten af te stemmen op het aantal mensen, omdat de ene van een bepaalde groente meer eet terwijl de andere deze groente net laat liggen. Bedoeling is wel dat het dit jaar op punt gebracht wordt : ‘Hoeveel heb ik ingezaaid? Hoeveel overschot is er? Wat is er tekort? Waar is er nog vraag naar?’ Binnenkort is er opnieuw een samenkomst. Dan wordt besproken hoe het afgelopen teeltjaar is geweest en wat de suggesties zijn. Zo evolueren we samen naar een juist aanbod. Het is voor mij nog wat zoeken naar hoeveelheden; hoeveel ga ik zetten, hoeveel keer bied ik iets aan? Dat is uitzoeken en ervaring opdoen. Er is wat dat betreft geen uniform gegeven rond. Bovendien kan er altijd iets mislukken, maar dan is er wel iets anders dat dit verlies kan opvangen. Ik denk ook niet dat mensen er echt last van hebben.

Verder is er ook het idee om een vaste meewerkdag per maand te houden, waar we samen aan de slag gaan. Zo kan ik extra teeltinformatie meegeven: bv. hoe plukken, hoe verwerken of bereiden?

Hoe voorkomt u schade aan gewassen door onoplettende oogstende leden?

Het gebeurt al wel eens dat ze de hele plant uittrekken in plaats van deze te snijden zodat je een hergroei krijgt. Als ik het zie maak ik de mensen er attent op, maar het is zo dat iedereen nog wat moet zoeken. In principe kan ik op de meewerkdagen meer informatie geven over de groei, de bloei en de oogst. Er zijn veel mensen die bepaalde groenten niet kennen. Dat is het leuke, het contact dat je met mensen maakt, de betrokkenheid naar kennis toe.

Als ik veel hier ben zien de mensen me regelmatig heb ik er een goed zicht op. Ik kan hen laten weten waar ze nog kunnen plukken, hoe ze best plukken en hoeveel ze kunnen meenemen. Als ik groter wordt zal het gestructureerd en georganiseerd moeten zijn, zodat iedereen wat heeft. Dan zal ik met een vlaggensysteem gaan werken.

In 2014 ben ik met groentenpakketten begonnen, omdat er veel vraag naar was. Het is voor heel wat mensen een extra engagement om zelf naar het veld te komen. Nu halen ze de pakketten op en verwerken ze de groenten thuis. Het grote voordeel

van de combinatie zelfpluk en pakketten is dat als er bij zelfpluk iets niet opgeogst wordt, ik het kan opwerken en in de pakketten kan steken. Dat is een mooie wisselwerking. Bovendien geeft het mij ook een goed gevoel als ik mijn producten kan plukken en oogsten. Dat is een extra betrokkenheid.

Wie bepaalt het groenteassortiment?

Dat bepaal ik voor een stuk zelf, maar dat gebeurt ook in samenspraak met de mensen (hebben ze nog iets aan te brengen)? Op dit moment kan het aanbod nog wat diverser.

Welke juridische structuur heeft de CSA-boerderij ?

Ik heb een CVBA. Dat is ok voor mij. Als het nodig is kan ik met coöperanten werken of aandelen uitschrijven. Dat kan belangrijk worden als je wat groter bent, als je extra ondersteuning nodig hebt.

Beperkt de rol van de participant tot consument of gaat u verder:

Op dit moment is iedereen consument, maar je weet nooit waar het gaat eindigen...

Welke toekomst heeft de CSA-boerderij?

Dicht in de buurt (5 à 6 km van de hier) is er het CSA-project 'Groenkost' van Hans Claes. Hij is iets later dan mij begonnen en heeft me op voorhand gecontacteerd met de vraag om eens samen te zitten. We hebben dan een aantal afspraken gemaakt, o.a. over het ruimtelijk afzetgebied. Zo'n communicatie is cruciaal. Het staat, naast samenwerken en overleg, ook hoog aangeschreven in de CSA. Ik werk goed samen met Hans, er worden gezamenlijke bestellingen geplaatst en afgehaald. Concurrentie is er eigenlijk niet. Als er iets is mail je een vraag naar het netwerk en dan krijg je reactie terug.

Als CSA-boer moet je aandacht hebben voor de marktsituatie in je directe omgeving.

Zijn er reeds (BIO)-initiatieven dan vist men geheid achter dezelfde consument. Dit is niet goed voor de collegialiteit en solidariteit tussen de producenten en de consumenten.

Het is beter om de consumenten via samenwerking tussen de producenten een compleet gamma gezonde en eerlijke voeding aan te kunnen bieden.

Om een CSA-boerderij duurzaam te exploiteren dien je instapprijs per gezin of per hoofd te bepalen.

Kapitaalverstrekker voor projecten

DeLandgenoten cvba-so is wel interessant. Dus als de mensen ermee stoppen blijft de grond bio en beschikbaar voor nieuwe geïnteresseerden. Dat is wel interessant.

Het is sowieso al moeilijk om grond te verkrijgen; als er grond vrij komt wil iedereen dat meteen kopen.

Hebt u nog een goede raad voor wie in deze vorm van landbouw iets wil beginnen?

Ik zou de CSA-startersbrochure aanvragen bij het CSA-netwerk vzw en projecten gaan bezichtigen. Dus echt bij boeren langsgaan om hun werkwijze te leren kennen. Zo doe je veel ideeën op en kan je gaandeweg starten (en dit met of zonder opleiding).

Interview met Souliman Diraa, die samen met Lore Callens in 2010 Het Vrije Veld opstartte te Zutendaal.

Had u bij de opstart van de CSA-boerderij in 2010 al ervaring in land- en tuinbouw?

Ik heb veel tijd doorgebracht bij mijn grootouders en nonkel op een varkensbedrijf in Hasselt. Na veel omzwervingen koos ik er in 2007 terug voor om in de landbouw te stappen. Ik volgde de opleiding 'Bio- en BD landbouw' bij Landwijzer en werkte ondertussen op de Wroeter als begeleider in de bio groententeelt. Ik deed ook stage bij Johan en Vera van het Eikelenhof in Neerglabbeek, ook een biobedrijf, maar dan met 20 jaar ervaring in de groententeelt. Ik had niet heel veel ervaring, maar landbouw was me niet onbekend.

Was het makkelijk om van bij het begin voldoende participanten te vinden die wilden meestappen in het project?

Voor Het Vrije Veld was het niet zo makkelijk. We werkten de eerste 2 jaren enkel met zelfoogst. Door de afgelegen ligging van het veld was het voor velen niet echt haalbaar. Samen met de leden zijn we blijven zoeken naar oplossingen en zijn we ondertussen overgeschakeld op een pakket-systeem. Dat loopt vrij goed en ieder jaar komen er aanmeldingen bij.

Bij de opstart van HVV stond CSA nog in zijn kinderschoenen en was heel onbekend. De afgelopen jaren heeft CSA bewezen dat het werkt en dat merken we ook aan de nieuwe klanten en de nieuwe CSA boerderijen die er jaarlijks bijkomen.

Er is ondertussen ook het CSA-netwerk vzw (zie: www.csa-netwerk.be) waar je heel veel info kan vinden voor allerlei geïnteresseerden alsook voor toekomstige CSA-boeren.

Was het vinden van een geschikt perceel een grote moeilijkheid?

Ja, we hebben een jaar lang naar geschikte landbouwpercelen gezocht. Het is heel moeilijk om toegang tot grond te krijgen. Enkele oorzaken hiervoor zijn:

1. Er is al heel weinig landbouwgrond in verstedelijkt Vlaanderen.
2. Het grondgebonden subsidiestelsel van Europa zorgt ervoor dat gronden niet vrij komen.
3. Verpaarding van het landschap maakt het ook niet makkelijker.
4. Het overschot aan mest en verstrengde uitrijregelingen zorgen er vaak voor dat de druk op landbouwgrond verhoogd.
5. Particulieren zijn niet snel geneigd om een boer met pacht op hun perceel toe te laten.
6. Landbouwgrond is ook onderhevig aan speculatie en wordt gezien als een investering.

Was het gemakkelijk om voldoende financiële middelen bij elkaar te krijgen voor de opstart?

Het voordeel, en voor ons ook de reden om met CSA te beginnen, is net de lage opstartkost. Met eigen middelen en de voorafbetaling van de leden financierden we de opstartkost. We hebben er ook wel voor gekozen om met tweedehands materiaal te werken, wat de kosten laag houdt.

Staan jullie beiden voor alle aspecten in, of hebben jullie al een taakverdeling?

In principe doen we alles samen, maar gaandeweg is er toch een taakverdeling ingeslopen. Dit is op een organische manier gegroeid. Bij het oogsten zal Lore eerder plukken en ik snijden. Het klaarleggen van de grond en het machinale gedeelte zal ik voornamelijk op me nemen.

Het Vrije Veld heeft intussen al 140 deelnemers (volwassen equivalenten); bestaat er zoiets als een plafond, waarboven jullie niet gaan?

Op dit moment is er een stijgende lijn wat deelnemers betreft, maar er is altijd een plafond. Dat is afhankelijk van de beschikbare teeltoppervlakte. Bovendien bepaalt ook de intensiteit van telen hoeveel mensen je van groenten kan voorzien. Bijvoorbeeld: voor-, hoofd-, na-teelt, combinatieteelt, het gebruik van verrijdbare serres, ... Wij telen op 1 ha en zitten nog niet aan ons plafond. De toekomst zal uitwijzen waar de grens ligt.

Zijn de oogstmomenten voor de leden op vaste tijden? Hoe pakken jullie de controle van de hoeveelheid geogste groenten aan?

Wij werken met een pakket-systeem. Dit is een hele andere manier van werken dan het zelfoogststelsel. Wij stellen de pakketten samen met de oogstklare groenten en kruiden van het moment. De klanten kunnen niet kiezen. Ze ontvangen wekelijks, op een vaste dag, hun pakket met een deel van de oogst.

De hoeveelheid groenten is afhankelijk van het pakket dat ze kiezen (zie website) maar ook van het aanbod (seizoensafhankelijk). Bijvoorbeeld: een goeie oogst = delen in de overvloed, een minder oogst = (ver)delen van wat beschikbaar is. Land is koning!

Hoe voorkomt u schade aan gewassen door onoplettende oogstende leden?

Dat is voor ons niet langer van toepassing aangezien wij zelf telen en oogsten maar ook vroeger, bij het zelfoogststelsel hebben wij hier weinig tot geen last van ervaren. Een goeie communicatie met je leden is belangrijk.

Ontstaan er nooit conflicten bij het oogsten tussen de leden onderling? En hoe pakt u dat aan?

Nee. Nooit gebeurd, en nu niet meer van toepassing.

Wie bepaalt het groenteassortiment?

De boeren in overleg met de leden. Dat doen we jaarlijks op het einde van het seizoen a.d.h.v. een evaluatiemoment. Normaal gezien doen we dat zowel via mail als via het samenzitten met de leden. We kijken samen wat goed was, was er teveel of te weinig was, wat ontbrak, ... Dit verloopt altijd zeer vlot en constructief voor alle partijen.

Welke juridische structuur heeft de CSA-boerderij?

Momenteel een eenmanszaak, maar we zijn op zoek naar een geschikte samenwerkingsvorm.

Bepert de rol van de participant tot consument of gaat u verder:

Een deel is enkel consument, maar het feit dat ze vooraf betalen maakt dat er een grotere betrokkenheid is. Het gaat dus iets verder dan 'gewoon' consument zijn.

We organiseren activiteiten voor leden en geïnteresseerden; zoals kookworkshops, meewerkdagen, kerngroep-momenten, rondleidingen, Iedereen is vrij om hier al dan niet aan mee te doen.

Door onze kleinschaligheid en korte keten hebben we met de leden direct contact. Dat is toch anders werken.

Welke toekomst heeft de CSA?

Concurrentie

Doordat je heel lokaal werkt (klanten binnen een straal van 15 km) en er nog niet zoveel CSA's zijn, speelt concurrentie niet. Bovendien is de vraag naar biogroenten groter dan het aanbod, dus ook in de toekomst zie ik weinig problemen met concurrentie.

Participerende landbouw

Dit kan zeker een plaats hebben binnen de CSA-beweging. Bijvoorbeeld: grond vrijkopen voor een CSA-bedrijf via 'De Landgenoten cvba-so'; vragen aan de leden om mee te investeren vb. 'adopteer' een fruitboom of een kip; een kerngroep die meedenkt en het netwerk van de boer vergroot.

Kapitaalverstrekker voor projecten

De grootste investering is volgens mij de aankoop van landbouwgrond; de prijzen van landbouwgrond blijven stijgen. Ook hier het voorbeeld van het biogroendfonds 'De Landgenoten' om dit knelpunt te helpen oplossen. Dit zowel als constructie om landbouwgrond vrij te kopen en uit het kapitalistische marktdenken te halen, en als participerend model om je leden via een aandeel mee verantwoordelijkheid te laten nemen om landbouwgrond vrij te kopen.

Hebt u nog een goede raad voor wie in deze vorm van landbouw iets wil beginnen?

Boeren is een ervaringsstiel; je zal het vooral leren door te doen! Het opstarten van een kleinschalige CSA-boerderij brengt een beperkt financieel risico met zich mee en heeft dus een laagdrempelig karakter.

8. NUTTIGE ADRESSEN

Overheid en overkoepelende instellingen

CSA-Netwerk vzw

Bouwmeesterstraat 91 - 9100 Gent

e-mail: info@csa-netwerk.be

www.csa-netwerk.be

Tel. +32 456 14 63 26

Departement voor Landbouw en Visserij (DLV)

Inkomenssteun Limburg

Koningin Astridlaan 50 bus 6 - 3500 Hasselt

Tel. 011 74 26 50 - Fax 011 74 26 69

Lieve Put, ingenieur

e-mail: inkomenssteun.limburg@lv.vlaanderen.be

www.lv.vlaanderen.be

Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF)

Structuur en Investerings Limburg

Koningin Astridlaan 50, bus 6 - 3500 Hasselt

Tel. 011 74 26 30 - Fax 011 74 26 69

Koenraad Jespers, ingenieur

e-mail: koenraad.jespers@lv.vlaanderen.be

www.lv.vlaanderen.be

Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

Hendrik Van Veldekegebouw, Koningin Astridlaan 50 - 3500 Hasselt

Tel. 011 29 87 00 - Fax 011 29 87 99

www.vlm.be

Dierengezondheidszorg (DGZ)

Hagenbroeksesteenweg 167 - 2500 Lier

Tel. 078 05 05 23 - Fax 078 05 23 23

e-mail: helpdesk@dgz.be

www.dgz.be

Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

De Schiervellaan 7 - 3500 Hasselt

Tel. 011 29 12 70

e-mail: info@vmm.be

www.vmm.be

Federaal Agentschap van de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV)

CORDA Campus, Kempische Steenweg 297 bus 4 - 3500 Hasselt

Tel. 011 26 39 84 - Fax 011 26 39 85

e-mail: info.VLI@favv.be

www.favv.be

Registratiekantoor douane en accijnzen

Voorstraat 43 bus 32, 3500 Hasselt

Provincie

Dienst Landbouw en Platteland

Universiteitslaan 1 - 3500 Hasselt

tel. 011 23 74 47

e-mail: landbouwenplatteland@limburg.be

www.limburg.be

Provinciale instellingen

PIBO-campus vzw

Sint-Truidersteenweg 323 - 3700 Tongeren

Tel. 012 39 80 61 - Fax 012 39 80 49

e-mail: pibocampus@pibo.be

www.pibo-campus.be

Proef- en Vormingscentrum voor de Landbouw vzw (PVL)

Kaulillerweg 3 - 3950 Bocholt
Tel. 089 46 29 46 - Fax 089 46 10 95
e-mail: luc.martens@pvl-bocholt.be
www.pvl-bocholt.be

Proefcentrum Fruitteelt vzw (pcfruit)

Fruittuinweg 1 - 3800 Sint-Truiden
Tel. 011 69 70 80 - Fax 011 69 71 10
e-mail: pcfruit@pcfruit.be
www.pcfruit.be

Vorming

Agrocampus vzw

Diestsevest 40 - 3000 Leuven
Tel. 016 28 61 10 - Fax 016 28 61 19
e-mail: info@agrocampus.be
www.agrocampus.be

Nationaal Agrarisch Centrum

Industrieweg 53 - 8800 Roeselare
Tel. 051 26 08 30 - Fax 051 24 25 39
e-mail: info@nacvzw.be
www.nacvzw.be

Praktijkcentrum voor Land- en Tuinbouw

Zuidstraat 25 - 8800 Roeselare
Tel. 051 24 58 84 - Fax 051 24 23 68
e-mail: info@pclt.be
www.pclt.be

Landwijzer vzw

Kasteellaan 435 - 9000 Gent
Tel. 09 391 45 57
e-mail: info@landwijzer.be
www.landwijzer.be

Erkende centra in de (biologische) landbouw

BioForum Vlaanderen vzw

Regine Beerplein 1 bus E305 - 2018 Antwerpen

Tel. 03 286 92 78 - Fax 03 286 92 79

e-mail: info@bioforumvl.be

www.bioforumvlaanderen.be

BB Consult vzw

Diestsevest 40 - 3000 Leuven

Tel. 016 28 60 00 - 016 28 60 09

e-mail: info@boerenbond.be

www.boerenbond.be

Inagro vzw

Ieperseweg 87 - 8800 Rumbeke Beitem

Tel. 051 27 32 00 - Fax 051 24 00 20

e-mail: info@inagro.be

www.inagro.be

Coördinatiecentrum praktijkgericht onderzoek en voorlichting Biologische Teelt vzw (CCBT)

Karreweg 6 - 9770 Kruishoutem

Tel. 09 381 86 86

e-mail: info@ccbt.be

www.ccbt.be

Proefcentrum Fruitteelt vzw (pcfruit)

Fruittuinweg 1 - 3800 Sint-Truiden

Tel. 011 69 70 80 - Fax 011 69 71 10

www.pcfruit.be

Provinciaal Proefcentrum voor de Groenteteelt Oost-Vlaanderen vzw (PCG)

Karreweg 6 - 9770 Kruishoutem

Tel. 093 81 86 86 - Fax 09 381 86 99

e-mail: pcg@pcgroenteteelt.be

www.pcgroenteteelt.be

Vlaams Agrarisch Centrum vzw (VAC)

Ambachtsweg 20 - 9820 Merelbeke
Tel. 09 252 59 19 - Fax 09 252 40 66
e-mail: vac@vac.eu
www.vac.eu

Erkende controleorganen**Certisys bvba**

K. Maria Hendrikaplein 5-6 - 9000 Gent
Tel. 09 245 82 36
e-mail: info@certisys.eu
www.certisys.eu

TÜV Nord Integra

Statiestraat 164A - 2600 Berchem
Tel. 03 287 37 60 - Fax 03 287 37 61
e-mail: info@tuv-nord-integra.com
www.tuv-nord-integra.com

Quality Partner nv

Rue Hayeneux 62 - 4040 Herstal
Tel. 04 240 75 00 - Fax 04 240 75 10
e-mail: info@quality-partner.be
www.quality-partner.be

Landbouworganisaties

Algemeen Boerensyndicaat vzw (ABS)

Industrieweg 53 - 8800 Roeselare
Tel. 051 26 08 20 - Fax 051 24 25 39
e-mail: info@absvzw.be
www.absvzw.be

Boerenbond

Jaarbeurslaan 29 bus 21 - 3600 Genk
Tel. 011 30 37 00 - Fax 011 30 37 09
e-mail: limburg@boerenbond.be
www.boerenbond.be

Vlaams Agrarisch Centrum vzw - Regionaal secretariaat (VAC)

Vennestraat 333 bus 1 - 3600 Genk
Tel. 089 62 93 50 - Gsm. 0470 97 61 35
e-mail: vac@vac.eu
www.vac.eu

Limburgse CSA-boerderijen

Het Vrije Veld

Stalenstraat 88 bus 11 - 3600 Genk
Tel. 0499 62 06 51
e-mail: info@hetvrijeveld.be
www.hetvrijeveld.be

Hoeve Het Blokhuis

Gederbesstraat 4 - 3540 Herk-De-Stad
Tel. 013 24 85 03 - Gsm. 0497 23 36 41
e-mail: info@hoevehetblokhuis.be
www.hoevehetblokhuis.be

Tuin van de Smaak

Siegersveldstraat 36 - 3500 Sint-Lambrechts Herk
Tel. 011 37 52 92
e-mail: zelfoogstuin@dewroeter.be
website www.tuinvandesmaak.be

Anderen

De Landgenoten cvba-so

Regine Beerplein 1 - 2018 Antwerpen

Tel. 03 286 92 77

e-mail: contact@delandgenoten.be

www.delandgenoten.be

Ondernemingsloket

Acerta Ondernemingsloket

Kunstlaan 16 - 3500 Hasselt

Tel. 011 24 94 34

e-mail: zelfstandigen.limburg@acerta.be

www.acerta.be

Eunomia

Geraertsstraat 18/2 - 3500 Hasselt

e-mail: info@eunomia.be

www.eunomia.be

Formalis

Prins Bisschopssingel 34 A - 3500 Hasselt

Tel. 011 26 55 10 – Fax 011 26 55 00

e-mail: hasselt@formalis.be

www.formalis.be

Partena Professionel Hasselt

Herkenrodesingel 6A - 3500 Hasselt

Tel. 078 78 78 78 33

www.partenapoint.be

Securex - Go-Start

Prins Bisschopssingel 36 - 3500 Hasselt

Tel. 011 29 12 35 - Fax 011 29 12 30

e-mail: hasselt.go-start@securex.be

www.securex.be

Xerius Ondernemingsloket (erkend kantoor VOKA)

Ilgatlaan 19, 3500 Hasselt

Tel. 011 56 64 30 - Fax 011 56 64 25

e-mail: ol.hasselt@xerius.be

www.xerius.be

Liantis Ondernemingsloket

Maastrichtersteenweg 254 - 3500 Hasselt

Tel. 011 26 30 30

e-mail: Hasselt@liantis.be

www.Liantis.be

BIJLAGE: CSA-NETWERK VZW

In 2009 werd het Netwerk CSA Vlaanderen opgericht. Dit Netwerk wil uitwisseling tussen boeren stimuleren en mensen die met CSA willen beginnen ondersteunen. In 2011 werd de vzw CSA netwerk opgericht om verdere samenwerking tussen de bedrijven te optimaliseren en het concept verder uit te werken.

CSA netwerk VZW is een netwerk van boerderijen die werken vanuit de ideeën van Community Supported Agriculture. Het stelt zich tot doel:

- informatie uit te wisselen tussen boeren
- het concept verder uit te bouwen en te consolideren
- informatie te verstrekken aan boeren en verbruikers
- het concept bekender te maken in Vlaanderen
- een forum te zijn voor alles wat er rond CSA in Vlaanderen gebeurt.
- ondersteuning te bieden aan mensen die een project willen opstarten, dit kunnen zowel boeren als verbruikers zijn
- ...

Al deze doelen willen ze verwezenlijken door het organiseren van bijeenkomsten en conferenties, het verzamelen, vertalen en verspreiden van informatie via de website en een brochure.

Meer info over CSA-netwerk vzw? www.csa-netwerk.be

provincie
Limburg

provincie Limburg
Universiteitslaan 1
3500 Hasselt, BE

limburg.be